

Proces oddlužení fyzických osob v České republice

David Buček

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav logistiky

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David BUČEK**
Osobní číslo: **L10041**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Logistika a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Proces oddlužení fyzických osob v České republice**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracování literární rešerše vztahující se k institutu oddlužení fyzických osob v České republice
2. Charakteristika příčin předlužení a způsoby jeho předcházení
3. Analýza procesu oddlužení jako způsobu řešení úpadku fyzických osob

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] BURDEK Ladislav, ÚZ Insolvenční zákon. Nakladatelství Sagit, a.s., 2011. ISBN 978-80-7208-855-3.

[2] HONOUSKOVÁ M., KOUBOVÁ Š, NĚMEČEK L. Praktický průvodce návrhem na povolení oddlužení. ISBN 978-80-254-8509-5.

[3] KOZÁK Jan, BUDÍN Petr, PACHL Lukáš. Insolvenční právo aneb osobní bankrotы začínají. Brno: Rašínova vysoká škola 2008. ISBN 978-80-87001-10-3

[4] LISSE Luděk. Insolvenční právo. Praha 7: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2007. ISBN 978-80-86754-91-8.

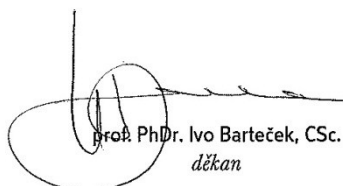
Další odborná literatura dle doporučení vedoucího práce

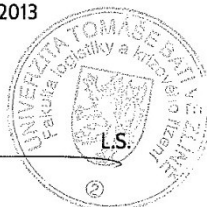
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Pavel Mauer**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **25. února 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **10. května 2013**

V Uherském Hradišti dne 25. února 2013

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

RNDr. Ing. Lenka Cimbálníková, Ph.D., MBA
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Bakalářskou práci jsem zaměřil na oddlužení fyzických osob v České republice, a to institutem oddlužení, který vstoupil do českého právního řádu s nabytím účinnosti zákona číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ze dne 1. ledna 2008. V teoretické části jsem se soustředil na samotný proces oddlužení, kde jsou vymezeny konkrétní podmínky, které musí dlužník splňovat, aby mohl žádat insolvenční soud o oddlužení a dále pak na samotný proces oddlužení od zahájení insolvenčního řízení až ke schválení oddlužení či osvobození dlužníka od zbytku neuspokojených pohledávek. V této části se rovněž zabývám problematikou oddlužení a samotným vývojem insolvenčních návrhů, se kterými je oddlužení spojeno. Praktickou část jsem následně zaměřil na podrobnou analýzu konkrétních praktických případů oddlužení dvěma základními způsoby, které tento institut umožňuje. Jako poslední příklad jsem uvedl oddlužení osoby, která měla dluhy z podnikání, což dle teoretického výkladu zákona není možné, a přes to v daném případě k oddlužení došlo.

ABSTRACT

Bachelor's thesis I focused on deleveraging individuals in the Czech Republic, Institute of debt relief, which came into Czech law with Act Nr. 182/2006 Coll. Bankruptcy and its solution (the Insolvency Act), dated January 1, 2008. In the theoretical part is focused on the process of deleveraging, which are defined by specific conditions that the borrower must meet to qualify for debt relief bankruptcy court and then to the process of debt relief from the commencement of insolvency proceedings to the approval of debt relief or exemption from the rest of the debtor's outstanding debt. This section also deals with the issue of debt relief and the actual development of insolvency proposals with which it is associated debt relief. The practical part is then focused a detailed analysis of specific practical cases, debt relief in two basic ways that funds allow. As a final example, I said discharge the person who had debts of the business, which according to the theoretical interpretation of the law is not possible, and through it in the present case, the discharge occurred.

Klíčová slova:

Oddlužení, splátkový kalendář, zpeněžení majetkové podstaty, konkurz, dlužník, věřitel, závazek, pohledávka.

Keywords:

Debt relief, payment schedules, realization of assets, bankruptcy, borrower, lender liability claim.

Na tomto místě bych rád využil příležitosti a poděkoval vedoucímu své práce JUDr. Pavlu Maurerovi za přínosné připomínky, cenné rady a praktické poznatky, které mi s velkou ochotou v průběhu zpracování práce poskytoval.

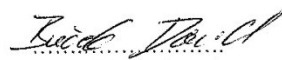
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 5.5.2013

.....
podpis studenta/ky

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
2 ÚPADEK A MOŽNOSTI JEHO ŘEŠENÍ	13
2.1 ÚPADEK	14
2.1.1 Úpadek v podobě platební neschopnosti	14
2.1.2 Úpadek v podobě předlužení	15
2.2 HROZÍCÍ ÚPADEK	16
2.3 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU NEBO HROZÍCÍHO ÚPADKU	16
3 PROCES ODDLUŽENÍ	18
3.1 NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ	18
3.1.1 Možnosti podání návrhu na povolení oddlužení	19
3.1.2 Způsob podání návrhu na povolení oddlužení	20
3.1.3 Specifika návrhu na povolení oddlužení	21
3.1.4 Přílohy přikládání k návrhu na povolení oddlužení	25
3.2 ROZHODOVÁNÍ V RÁMCI HODNOCENÍ PODANÉHO NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ.....	26
3.2.1 Výzva k odstranění vad nebo doplnění návrhu na povolení oddlužení.....	27
3.2.2 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.....	27
3.3 ZPĚTVZETÍ NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ	29
3.4 PŘIHLÁŠENÍ POHLEDÁVEK	30
3.5 ROZHODOVÁNÍ O ÚPADKU A POVOLENÍ ODDLUŽENÍ	33
3.5.1 Zamítnutí návrhu	33
3.5.2 Současné rozhodování o úpadku a o povolení oddlužení	35
3.5.3 Samostatné rozhodování o úpadku dlužníka a samostatné rozhodování o povolení oddlužení	37
3.6 POSTUP PO ZPĚTVZETÍ, ODMÍTNUTÍ NEBO ZAMÍTNUTÍ NÁVRHU NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ.....	38
3.7 ZPŮSOBY ODDLUŽENÍ	38
3.7.1 Zpeněžení majetkové podstaty	39
3.7.2 Plnění splátkového kalendáře.....	40
3.8 ROZHODOVÁNÍ O SCHVÁLENÍ ODDLUŽENÍ	43
3.8.1 Námitky insolvenčního správce a oprávněných věřitelů	44
3.8.2 Lhůta pro rozhodnutí o schválení oddlužení	45
3.8.3 Schválení oddlužení	45
3.8.4 Neschválení oddlužení - konkurz.....	46
3.9 ROZHODNUTÍ O ZRUŠENÍ SCHVÁLENÉHO ODDLUŽENÍ	47
3.10 SPLNĚNÍ ODDLUŽENÍ	48
4 OSVOBOZENÍ OD PLACENÍ ZBYLÝCH POHLEDÁVEK	50
4.1 ZÁNİK, ODEJMUTÍ OSVOBOZENÍ DLUŽNÍKA OD PLACENÍ POHLEDÁVEK	51
5 PROBLEMATIKA ODDLUŽENÍ	52

5.1	PŘÍNOSY ODDLUŽENÍ PRO DLUŽNÍKA.....	52
5.2	NEGATIVA ODDLUŽENÍ PRO DLUŽNÍKA.....	53
5.3	PŘÍNOSY ODDLUŽENÍ PRO VĚŘITELE.....	54
5.4	NEGATIVA ODDLUŽENÍ PRO VĚŘITELE.....	54
5.5	PŘÍNOSY A RIZIKA PLYNOUCÍ Z ODDLUŽENÍ PRO SPOLEČNOST.....	55
5.6	DLUHOVÉ PORADENSTVÍ.....	57
6	VÝVOJ INSOLVENČNÍCH NÁVRHŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	59
6.1	SROVNÁNÍ CELKOVÉHO POČTU INSOLVENČNÍCH NÁVRHŮ OD ROKU 2008 DO KONCE ROKU 2012.....	59
6.2	SROVNÁNÍ POČTU NÁVRHŮ NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ SE SCHVÁLENÍM POVOLENÉHO ODDLUŽENÍ OD ROKU 2008 DO ROKU 2012.....	60
6.3	VĚKOVÁ STRUKTURA OSOB S POVOLENÝM ODDLUŽENÍM.....	61
6.4	PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ PRO ROK 2013.....	62
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	64
7	PRAKTICKÉ PŘÍKLADY ODDLUŽENÍ FYZICKÝCH OSOB.....	65
7.1	VÝBĚR METODY A ZVOLENÝ POSTUP.....	65
7.2	PŘÍBĚH PANA „J“ - ODDLUŽENÍ PLNĚNÍM SPLÁTKOVÉHO KALENDÁŘE.....	66
7.3	PŘÍBĚH PANÍ „B“ – ODDLUŽENÍ ZPENĚŽENÍM MAJETKOVÉ PODSTATY.....	69
7.4	PŘÍBĚH PANÍ „M“ – ODDLUŽENÍ PODNIKAJÍCÍ FYZICKÉ OSOBY (OSVČ).....	72
	ZÁVĚR.....	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	81
	SEZNAM GRAFŮ.....	82
	SEZNAM TABULEK.....	83
	SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

V posledních letech došlo k zásadní změně v přístupu českých občanů ve vztahu k jejich zadlužování. Dříve konzervativní a opatrné chování vystřídal trend mít všechno a rychle, i když za cenu zadlužení se. Toho velmi pohotově využily společnosti z bankovního a nebankovního sektoru, které nás zavalily lákavými reklamami typu snadná půjčka, výhodná půjčka a podobně. Zadlužování českých rodin tak rostlo velmi rychlým tempem, na dluh se pořizovalo vše, od drobných spotřebičů přes auta až po rodinné domy.

S nástupem hospodářské krize přišly první problémy, lidé nebyli schopni dostát svým závazkům. Spousta firem zkrachovala nebo se dostala do potíží, lidé tak přišli o práci nebo jim byla podstatně snížena mzda, a oni se tak velmi rychle dostali do dluhové pasti, kdy se snažili řešit splácení jedné půjčky půjčkou další. Finanční gramotnost značné části české populace má k rozumnému a zodpovědnému chování hodně daleko, spousta občanů tak svou neznalostí a nezájmem o řešení své finanční situace jde problémům vstříc. Na druhou stranu jsou tu také lidé, kteří svou tíživou finanční situaci řešit chtějí. Určitou možnost jim od 1. 1. 2008 nabízí zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), díky kterému se může dlužník za splnění určitých podmínek zbavit všech svých dluhů.

Cílem této práce je přiblížit proces oddlužení fyzických osob (nepodnikatelů) v České republice podle insolvenčního zákona, veřejnosti známý spíše pod pojmem osobní bankrot, dále definovat podmínky pro jeho splnění, výhody, nevýhody a upozornit na možná úskalí, která z tohoto způsobu řešení úpadku dlužníkům, věřitelům, případně i celé společnosti hrozí. Cílem praktické části práce bude pak popsat proces oddlužení pomocí konkrétních případových studií, a to například v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, splátkovým kalendářem a v současné době se vyvíjející trend oddlužení dlužníka, který má závazky z podnikání, neboť zákon v dané věci mluví, že dluhy z podnikání se do oddlužení nezahrnují, ale vývoj soudní praxe je odlišný, neboť do oddlužení již bývají zahrnovány i dluhy z podnikání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Insolvenční zákon - jedná se o zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) č. 182/2006 Sb., který s účinností od 1. 1. 2008 nahradil zákon č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. Insolvenční zákon i přes skutečnost, že je poměrně čerstvým právním předpisem, byl již několikrát novelizován. Insolvenční zákon upravuje zákonné způsoby řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku.

Insolvenční řízení - soudní řízení, které lze zahájit pouze na základě oprávněnou osobou podaného návrhu. Podstata insolvenčního řízení spočívá v řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku, a to některým ze způsobů uvedených v insolvenčním zákoně.

Insolvenční soud - soud, u kterého probíhá insolvenční řízení. Věcně příslušnými soudy v insolvenčním řízení jsou v prvním stupni krajské soudy.

Insolvenční správce - jedná se o osobu, která se účastní insolvenčního řízení, ve kterém má procesní postavení, přičemž insolvenční zákon této osobě ukládá v rámci její funkce povinnosti a práva. Pojem insolvenčního správce je definován zákonem číslo 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, v § 2 výše citovaného zákona, podle nějž může být insolvenčním správcem jak fyzická osoba, tak i veřejná obchodní společnost, pokud jsou tyto subjekty oprávněny funkci insolvenčního správce vykonávat. [10]

Dlužník - subjekt, který má vůči svému věřiteli povinnost plnění, která vznikla na základě předchozího právního vztahu. Dlužník svému věřiteli něco dluží.

Věřitel - subjekt, který je na základě pohledávky, která vznikla z předchozího právního vztahu, oprávněn požadovat po dlužníkovi její plnění. Věřitel má za svým dlužníkem pohledávku.

Nezajištěný věřitel - subjekt, který má za svým dlužníkem pohledávku, ale tuto nemá zajištěnu dlužníkovým majetkem.

Závazek - vztah mezi dvěma subjekty, na základě něhož dlužník je povinen v budoucnu něco dát nebo vrátit svému věřiteli.

Pohledávka - opravňuje věřitele, aby od dlužníka požadoval plnění ve formě placení, konání a podobně.

2 ÚPADEK A MOŽNOSTI JEHO ŘEŠENÍ

Jestliže se dlužník dostane do tíživé finanční situace, je potřeba, aby vzniklou situaci začal co nejrychleji řešit, neboť očekávání, že se s přibývajícím časovým odstupem jeho finanční situace snad sama od sebe zlepší, není tou správnou cestou, kterou se má dlužník vydat. V této situaci dlužník může očekávat od svých do té doby „mírumilovných“ věřitelů, že tito začnou činit veškeré možné kroky, které povedou k vymožení jejich pohledávek.

Je pak již pouze na věřitelích, jaký způsob vymáhání zvolí, tedy zda se rozhodnou pro vymožení své neuspokojené pohledávky morální cestou. V tomto případě věřitelé většinou volí například podání žaloby na dlužníka u místně příslušného okresního soudu, kde je dlužník vystaven tomu, že k vymožení pohledávek dojde tak obávaným exekučním řízením. Někteří věřitelé mohou rovněž zvolit i v poslední době hodně preferované podání trestního oznámení u orgánů činných v trestním řízení, pro podezření ze spáchání trestného činu. Orgány činné v trestním řízení jsou následně ze své úřední povinnosti povinny se podaným oznámením zabývat, což vede k prověřování dlužníkovy finanční situace v době, kdy předmětný závazek vznikl a zkoumání, zda se dlužník již v této době nenacházel v tíživé finanční situaci, ze které si musel být vědom, že nebude schopen svým závazkům dostát. Věřitel může bohužel zvolit i méně morální cestu, kterou se bude snažit nedobytnou pohledávku vymocit, a to například předáním předmětné pohledávky soukromé společnosti zabývající se vymáháním pohledávek. Existují dokonce společnosti, které nedobytné pohledávky od věřitelů odkupují. Pro dlužníka má následně taková změna majitele pohledávky za následek (pokud pomineme nestandardní přístupy některých společností zabývajících se takovým vymáháním) i riziko, že dlužník bude ve finále muset zaplatit větší finanční částku, než byla původní výše pohledávky, neboť tyto společnosti si za jejich vymáhání nárokují různé penále, účtují různé náklady apod. Tímto jednáním může v konečném důsledku dojít až k několikanásobně vyšší vymáhané částce oproti původní hodnotě pohledávky.

Na základě výše uvedených skutečností je tedy potřeba, aby si dlužník svou finanční situaci dokázal včas zhodnotit a hledal aktivně řešení, jak z této situace „ven“, neboť jakékoliv dlužníkovy dlouhodobé váhání, může vést k fatálním následkům,

kteřé se projevují nejen finančními ztrátami, zdravotními problémy, ale v některých případech i rozpadem dlužníkovy rodiny.

Pokud se dlužník rozhodne řešit svou tíživou finanční situaci v rámci některého z institutů, které nabízí zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů (dále jen insolvenční zákon), je základním předpokladem možnosti využití tohoto způsobu řešení, aby se dlužník nacházel v **úpadku nebo hrozícím úpadku**. Tyto pojmy jsou jasně definovány v insolvenčním zákoně.

2.1 Úpadek

Jestliže se dlužník nachází v úpadku, pak je oprávněn podat insolvenčnímu soudu návrh na insolvenční řízení sám dlužník nebo jeho věřitel.

Pojem úpadku je vymezen v § 3 insolvenčního zákona. Dle dikce tohoto paragrafového znění můžeme rozlišovat úpadek v podobě platební neschopnosti a předlužení, dále pak jako samostatnou podobu hrozící úpadek.

2.1.1 Úpadek v podobě platební neschopnosti

Forma tohoto úpadku je konkrétně definována v § 3 odstavce 1 insolvenčního zákona, kde je stanoveno, že se dlužník nachází v úpadku, pokud má:

- ✓ „více věřitelů
- ✓ *peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a*
- ✓ *tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“).* [9]

Z výše citovaného paragrafového znění je zřejmé, že se dlužník nachází v úpadku pouze v tom případě, pokud má minimálně vůči dvěma věřitelům pohledávky, které byly splatné před 30 dny, přičemž tyto pohledávky není schopen žádným způsobem plnit.

Aby nedocházelo ke zneužívání insolvenčního zákona ve prospěch dlužníků, neboť insolvenční zákon umožňuje řešení úpadku i způsobem, který je pro dlužníky velmi příznivý, insolvenční zákon jasně definuje pro posouzení úpadku další podmínku, že dlužník nedokáže řádně plnit své závazky, které mu plynou z pohledávky.

Touto definicí insolvenční zákon chrání objektivitu celého insolvenčního řízení, aby nedocházelo ze strany insolvenčních soudů k rozhodnutím o úpadku u těch dlužníků, kteří tak jednají záměrně a promyšleně s cílem vyhnout se povinnosti hradit své závazky (v případě jednoho závazku). Rovněž dochází k částečné ochraně dlužníků před jejich věřiteli, aby se zabránilo podávání tzv. „šikanózních insolvenčních návrhů“ ze strany věřitelů.

Dle ustanovení § 3 odstavce 2 insolvenčního zákona „*se má za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže:*

- ✓ *zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo*
- ✓ *je neplnil po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo*
- ✓ *není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo*
- ✓ *nesplnil povinnosti předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.“ [9]*

Subjekty nacházejícími se v úpadku v podobě platební neschopnosti, mohou být **fyzické osoby**, které nejsou podnikateli, **podnikající fyzické osoby** a **právnícké osoby** - podnikatelé.

2.1.2 Úpadek v podobě předlužení

Na rozdíl od úpadku v podobě platební neschopnosti, se v úpadku ve formě předlužení, mohou nacházet pouze **právnícké osoby** nebo **podnikající fyzické osoby**. Tato forma úpadku je definována v § 3 odstavce 3 insolvenčního zákona, který stanovuje, že „*dlužník, který je právníckou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.“ [9]*

Z výše uvedeného paragrafového znění, je tedy zřejmé, že dlužníkem nacházejícím se v úpadku předlužením, může být skutečně pouze právnícká osoba nebo fyzická osoba - podnikatel, jak stanoví zákon. Tyto osoby se budou nacházet v úpadku pouze tehdy,

pokud budou mít více jak dva věřitele a souhrn všech jejich závazků bude převyšovat celkovou hodnotu jejich majetku. Při posuzování celkové hodnoty majetku dlužníka, se vychází z účetní evidence, kterou jsou tyto subjekty povinny řádně vést.

2.2 Hrozící úpadek

Dle ustanovení § 3 odstavce 4 insolvenčního zákona se dlužník nachází v hrozícím úpadku jestliže „ *se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.* “ [9]

Insolvenční zákon v daném ustanovení žádným způsobem nerozlišuje dlužníky, z čehož je zřejmé, že v hrozícím úpadku se může nacházet jak fyzická, tak i právnická osoba, bez ohledu na to, zda se jedná o podnikatele či nikoliv. Aby se osoba nacházela v hrozícím úpadku, bude tedy postačovat předpoklad, že dlužník po zhodnocení své ekonomické situace, nebude schopen svým závazkům dostát, tak jak se zavázal. [2]

2.3 Způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku

Insolvenční zákon umožňuje řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku celkem třemi způsoby, a to se zřetelem, zda se jedná o podnikatelský subjekt či fyzickou osobu.

Konkurz je stěžejní způsob řešení dlužníkovy úpadku v rámci insolvenčního řízení. Tímto způsobem je řešena většina úpadků dlužníků, kteří nesplňují podmínky pro řešení své situace jiným způsobem. Ideologií tohoto způsobu řešení úpadku, je snaha o co možná nejmaximálnější uspokojení pohledávek věřitelů. Nelze se tedy divit tomu, že konkurz je považován za „likvidační způsob“ řešení dlužníkovy finanční situace. K uspokojení pohledávek věřitelů je použit výtěžek z prodeje majetku dlužníka, který je následně poměrně rozdělen mezi jednotlivé věřitele. Pokud nedojde k uspokojení pohledávek věřitelů v plné výši, tyto po ukončení insolvenčního řízení nezanikají. Pro dlužníka to tedy znamená, že v rámci insolvenčního řízení dojde ke zpeněžení jeho majetkové podstaty, za účelem uspokojení pohledávek věřitelů, pokud se tyto nepodaří v plné výši uspokojit, pak jsou věřitelé i nadále oprávněni se dožadovat plného uspokojení svých pohledávek.

Konkurzem lze řešit úpadky všech dlužníků bez rozdílu, tedy úpadky fyzických osob, fyzických osob - podnikatelů, ale i právnických osob.

Pro rychlé a efektivní insolvenční řízení menšího rozsahu se u fyzických nepodnikajících osob nebo u podnikajících osob, jejichž roční obrat nepřesahuje 2 miliony korun a počet dlužníků není větší než 50, využívá tzv. **nepatrný konkurz** určený k tomuto účelu.

Reorganizace je druhým možným způsobem řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku, který je na rozdíl od konkurzu, určen pouze pro dlužníky, kteří jsou podnikajícími osobami. Principem reorganizace však není uspokojování pohledávek tak drastickým způsobem, jakým je bezesporu konkurz. Hlavním cílem tohoto způsobu řešení úpadku je snaha o opětovné nastolení rovnováhy dlužníka a umožnění postupného splácení jeho závazků bez zastavení jeho podnikatelské činnosti a aktivit. Věřitel by tímto způsobem měl získat větší uspokojení svých pohledávek, než jaké by mu poskytoval konkurz.

Oddlužení, které bývá často nazýváno jako „**osobní bankrot**“, je posledním ze tří způsobů řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, který se vztahuje zase pouze jen na fyzické a právnické osoby, které nejsou podnikateli. Oddlužení dle insolvenčního zákona lze provést celkem dvěma způsoby, a to **zpeněžením majetkové podstaty dlužníka**, který spočívá v uspokojení závazků dlužníka prodejem jeho majetku, přičemž jsou dlužníkovi ponechány jeho příjmy. Jako druhý způsob řešení úpadku dlužníka oddlužením, je **splátkový kalendář**, který zase umožňuje dlužníkovi ponechání si majetku na úkor omezených příjmů, které jsou částečně použity k měsíčním splátkám závazků, které musí být uspokojeny minimálně ve výši 30% a hrazeny po dobu 5 let, kdy po splnění oddlužení, je dlužníkovi dána možnost požádat insolvenční soud o prominutí neuspokojeného zbytku pohledávek věřitelů. Je tedy zřejmé, že se jedná o způsob oddlužení, jehož principem není maximalizace uspokojení pohledávek věřitelů za každou cenu, ale poskytnutí maximálního užitku dlužníkovi.

Dlužník se však musí mít na pozoru, neboť v rámci insolvenčního řízení jsou na něj kladeny zákonem stanovené povinnosti, jejichž nedodržení vždy vede k řešení dlužníkovy konkurzem, který k dlužníkovi již tak „vstřícný“ rozhodně nebude.

3 PROCES ODDLUŽENÍ

Oddlužení je jedním ze samostatných institutů řešení úpadku dlužníků, který je upraven v rámci zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Institut oddlužení se v rámci insolvenčního zákona zabývá způsobem a podmínkami, za kterých je možno řešit úpadek nebo hrozící úpadek osob, které jsou nepodnikatelskými subjekty, bez ohledu na to, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu (např. nadace). Těmto osobám (dlužníkům) poskytuje oddlužení možnost „začít znovu“, a to zejména získáním možnosti řešení svých dřívějších závazků za podstatně výhodnějších podmínek na úkor dlužnickových věřitelů.

Hlavní filosofií tohoto způsobu řešení dlužnickova úpadku je důraz kladený na poskytnutí dlužníkovi možnosti opětovně se zapojit do běžného ekonomického a sociálního života. Jedná se tedy o naprosto odlišnou filosofii oproti konkurzu, kde je hlavní důraz kladen zejména na co možná největší uspokojení dlužnickových věřitelů, bez ohledu na případné následky, které konkurzem dlužníkovi hrozí. [4]

Obecně lze říci, že proces oddlužení fyzických osob probíhá ve dvou základních fázích. Tou první fází je **rozhodování o návrhu na povolení oddlužení**. Tato fáze je vymezena od okamžiku podání návrhu na povolení oddlužení až po samotné rozhodnutí o povolení oddlužení. Insolvenční soud se zde zejména zaměřuje na hodnocení návrhu podání oddlužení a dále na zkoumání, zda se dlužník skutečně nachází v úpadku či hrozícím úpadku. Na základě takto získaných informací odůvodňuje svá rozhodnutí o případném odmítnutí, zamítnutí či povolení návrhu na povolení oddlužení. Druhou fází je **rozhodnutí o úpadku dlužníka a schválení způsobu jeho řešení**, která se podmiňuje rozhodnutím insolvenčního soudu o dlužnickově úpadku nebo hrozícím úpadku. Pokud tedy insolvenční soud dospěl k závěru, že se dlužník skutečně nachází v úpadku nebo hrozícím úpadku, je potřeba stanovit způsob, jakým bude oddlužení provedeno a následné schválení zvoleného způsobu oddlužení insolvenčním soudem, neboť způsob oddlužení mohou zvolit dlužníkovi věřitelé.

3.1 Návrh na povolení oddlužení

Insolvenční soud je oprávněn dle dikce zákona rozhodovat o návrhu na povolení oddlužení jen v rámci zahájeného insolvenčního řízení, které zahrnuje jako jeden ze způsobů řešení

dlužníková úpadku nebo hrozícího úpadku i oddlužení. Vzhledem k těmto skutečnostem je potřeba, aby došlo k samotnému zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční řízení se však zahajuje pouze na základě podaného insolvenčního návrhu, který je oprávněn podat jak sám dlužník, tak i jeho věřitel se splatnou pohledávkou. Zahájené insolvenční řízení zveřejňuje insolvenční soud vyhláškou, kterou vydává krátce po obdržení návrhu na insolvenční řízení. Dojde-li k doručení návrhu na insolvenční řízení mimo pracovní dobu, zahajuje se insolvenční řízení opět zveřejněnou vyhláškou, avšak nejbližší úřední den. [2]

Podat návrh na povolení oddlužení může podat pouze oprávněná osoba, v jiném případě dojde ze strany insolvenčního soudu k odmítnutí takto podaného návrhu. Za oprávněnou osobu v případě, že dlužník podá sám na sebe insolvenční návrh se v daném případě považuje pouze dlužník, který není podnikatelským subjektem. Osoba podnikatele je vymezena v § 2 odst. 2 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, který podnikatele definuje následovně:

„Podnikatelem podle tohoto zákona je:

- ✓ *osoba zapsaná v obchodním rejstříku,*
- ✓ *osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,*
- ✓ *osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,*
- ✓ *osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.“ [12]*

3.1.1 Možnosti podání návrhu na povolení oddlužení

Dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení ve dvou případech. Tím prvním případem je situace, kdy se dlužník rozhodne podat návrh na oddlužení sám, zde se jedná o tzv. „samodlužnický“ insolvenční návrh. Dlužník musí k návrhu na povolení oddlužení přidat i návrh na zahájení insolvenčního řízení. Bez tohoto insolvenčního návrhu nemůže insolvenční soud zahájit insolvenční řízení, jehož předmětem je rozhodování o návrhu na povolení oddlužení. Tento návrh může podat pouze sám dlužník v případě, že se nachází v úpadku nebo hrozícím úpadku. [4]

Ve druhém případě se může jednat o situaci, kdy se dlužník nachází v úpadku, přičemž věřitel se splatnou pohledávkou na něj podal návrh na insolvenční řízení. V tomto případě musí dlužník v zákonem stanovené lhůtě 30 dnů, která se započítává ode dne doručení věřitelova návrhu na insolvenční řízení dlužníkovi, podat návrh na oddlužení. Pokud tak neučiní, bude probíhat insolvenční řízení bez další možnosti požádat o povolení oddlužení. Doručení věřitelského insolvenčního návrhu doručuje insolvenční soud vždy spolu s poučením o lhůtě podání návrhu na povolení oddlužení a zpravidla se současným doručením vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení. Věřitelský insolvenční návrh a vyhláška o zahájení insolvenčního řízení se dlužníkovi doručují každý samostatně na dlužníkovu adresu. [2]

Návrh na povolení oddlužení se podává písemnou formou, přičemž dlužníkův podpis uvedený na návrhu o povolení oddlužení je nutno úředně ověřit. Existují případy, kdy návrh na povolení oddlužení podepisuje i jiná osoba, a to zejména, když se oddlužení vztahuje na společné jmění manželů, které nebylo před podání návrhu na povolení oddlužení vypořádáno. V daném případě je povinný podpis manžela či manželky. Dalším obdobným případem může být situace, kdy u závazku existuje spoludlužník či ručitel, který návrh na povolení oddlužení musí taky podepsat. Je nutné, aby tyhle podpisy byly opět všechny úředně ověřeny. [4]

3.1.2 Způsob podání návrhu na povolení oddlužení

Jak již bylo výše uvedeno, podání návrhu na povolení oddlužení, je třeba podat v písemné formě. K tomuto účelu byl Ministerstvem spravedlnosti České republiky vytvořen specifický formulář. Je potřeba, aby formulář byl vyplněn řádně a bezchybně. K formuláři se rovněž přikládají i zákonem stanovené přílohy, které insolvenčnímu soudu slouží jako podklady při hodnocení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku. V případě podaného insolvenčního návrhu, který je vyplněn chybně, nebo nejsou-li k němu připojeny veškeré potřebné přílohy, dojde ze strany insolvenčního soudu k odmítnutí takto podaného insolvenčního návrhu, případně insolvenční soud vyzve navrhovatele k odstranění zjištěných chyb či doplnění scházejících podkladů. Získané informace z návrhu na povolení oddlužení jsou v daném řízení rozhodné zejména pro posouzení samotného povolení oddlužení, zjištění zda se dlužník nachází v úpadku či hrozícím úpadku

nebo k určení způsobu, jakým má být oddlužení provedeno. Z tohoto pohledu je návrh na povolení oddlužení klíčovým pro celý další průběh řízení.

3.1.3 Specifika návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení se podává písemnou formou, vyplněním formuláře „Návrh na povolení oddlužení“. Ze zákona nelze podat návrh na povolení oddlužení volnou písemnou formou, ale jen vyplněním standardizovaného formuláře, jehož náležitosti upravuje příslušná vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona ve znění pozdějších novel. Formulář potřebný k podání návrhu na povolení oddlužení je zveřejněn na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky, přičemž se jedná o jednotný formulář, který Ministerstvo spravedlnosti České republiky vypracovalo pro potřeby podání návrhu na insolvenční řízení. Tento formulář obsahuje zákonem stanovené požadavky pro úspěšné podání návrhu na povolení oddlužení, a to pro oba způsoby podání, tedy nejen pro případ podání „samodlužnického“ insolvenčního řízení, ale i pro případ podání návrhu na oddlužení poté, co byl na dlužníka podán předchozí insolvenční návrh ze strany jeho věřitele. Dlužníkovi je dána možnost výběru, jakým způsobem formulář návrhu na povolení oddlužení zpracuje a následně podá, neboť pro dlužníka jsou připraveny dva druhy formulářů ve formátu „pdf“, které dlužníkovi umožňují buď formulář před jeho vyplněním nejprve vytisknout, manuálně vyplnit a následně fyzicky podat nebo formulář vyplnit a poté odeslat v elektronické podobě. K usnadnění a snížení administrativní zátěže, vypracovalo Ministerstvo spravedlnosti pro dlužníky podrobné informace, které jim mají poskytnout potřebné pokyny k vyplnění formuláře a tím zjednodušení podání návrhu na povolení oddlužení oprávněným osobám (dlužníkům). K těmto pokynům byl pro lepší orientaci a představu vypracován rovněž i vzor předvyplněného formuláře návrhu na povolení oddlužení - viz příloha č. 1, kterým se minimalizuje riziko vzniku chyb při jeho vyplňování. Vysoké nároky kladené na správné vyplnění formuláře vyplývají ze skutečnosti, že tento musí obsahovat dostatek podkladů potřebných pro předmětné insolvenční řízení, jehož předmětem má být rozhodnutí o povolení oddlužení. Výše uvedené formuláře a pokyny pro jejich řádné vyplnění návrhu na povolení oddlužení nepředstavují pro dlužníky žádné vysoké náklady, jelikož tyto formuláře ve formátu pdf

jsou volně dostupné a lze je volně stáhnout z webových stránek ministerstva dostupných na <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/formulare-vzory.html> bez jakýchkoliv poplatků.

Mezi základní náležitosti formuláře patří:

- ✓ **název formuláře** „Návrh na povolení oddlužení“
- ✓ **označení insolvenčního soudu**
- ✓ **identifikační údaje o dlužníkovi a osobě oprávněné za něj jednat**

Uvádí se konkrétní údaje tak, aby byli dotýčný dlužník či oprávněná osoba jasně identifikovatelní, tedy jedná se o základní údaje o jejich osobách - jméno, příjmení, datum narození a bydliště.

- ✓ **údaje o insolvenčních řízeních za posledních 5 let**

V daném případě se uvádí všechny dostupné údaje o insolvenčních řízeních v průběhu posledních pěti let, a to u dlužníka, jeho zákonného zástupce případně statutárního orgánu.

- ✓ **údaje o předchozích pravomocných odsouzeních**

Jedná se o údaje vztahující se k dlužníkovi, jeho zákonnému zástupci a statutárnímu orgánu, přičemž středem zájmu jsou zejména majetkové či hospodářské trestné činy. Zajímavostí však zůstává, že dlužníkovi zákon výslovně neukládá doložit tuto skutečnost výpisem z Rejstříku trestů České republiky, ale jedná se o jednu z příloh, kterou je nutné doložit při posuzování tzv. poctivosti dlužníkovy záměru. Podmínky tohoto posuzování budou blíže popsány v další kapitole.

- ✓ **seznam majetku**

Dlužník je zejména povinen každou položku majetku řádně popsat, uvést pořizovací cenu a hodnotu majetku k době soupisu seznamu majetku. Pokud by dlužník vlastnil nemovitost, případně zajišťovací majetek, musí dlužník tento majetek nechat na vlastní náklady ocenit znalcem. Znalecký posudek bude následně součástí přílohy. U pohledávek dlužník uvádí důvod jejich vzniku, výši jednotlivé pohledávky a dobytost každé z pohledávek.

✓ údaje o příjmech dlužníka

Tyto údaje se uvádí zpětně a to za poslední 3 roky, přičemž příjmy musí být prokazatelně doloženy a musí být součástí přílohy. Od dlužníka je rovněž i požadován odhad jeho očekávaných budoucích příjmů po následujících 5 let. Do těchto příjmů se zahrnují veškeré příjmy, na které dlužník svými aktivitami či činnostmi dosáhne. Mezi tyto příjmy se zahrnují i např. příjmy z pronájmu apod.

✓ seznam závazků

Závazky musí být ze strany dlužníka přesně specifikovány, popsán způsob jejich vzniku, datum, výše a zejména musí být uvedeni jednotliví věřitelé. Pokud má dlužník závazky, které jsou zajištěny nějakým majetkem, je nutné, aby tyto závazky byly uváděny zvlášť. Dlužník u těchto závazků musí uvést i majetek, kterým jsou závazky zajištěny, rovněž se uvádí rozsah zajištění. Je důležité, aby dlužník u všech závazků uvedl, zda tyto přijímá či nikoliv, tedy zda nejsou mezi závazky i sporné závazky, které by dlužník odmítal přijmout za své. Obsahuje-li seznam dlužnických závazků takové závazky, které mu vznikly v minulosti, a to z jeho podnikatelské činnosti, je dlužníkovi doporučováno, aby v podání návrhu k těmto závazkům rovněž uvedl zdůvodnění, proč by mu mělo být oddlužení i přes tyto závazky povoleno.

✓ sumarizace, ze které bude zřejmá výše plnění pohledávek pro nezajištěné věřitele

Výše plnění pohledávek pro nezajištěné věřitele musí být minimálně ve výši 30% jejich pohledávek, pokud tato hranice nebude dosažena, nedojde ze strany insolvenčního soudu k povolení oddlužení. V daném případě však existuje výjimka, kdy nemusí být dodržena hranice 30%, a to jestliže věřitel nebo věřitelé souhlasí s nižším plněním pohledávek, než je zákonem stanovená hranice 30 %. S nižším plněním pohledávek dotyčný nezajištěný věřitel nebo nezajištění věřitelé musí vysloveně souhlasit, přičemž takto uzavřená dohoda (souhlas s nižším plněním) mezi nezajištěným věřitelem a jeho dlužníkem musí mít písemnou formu a musí být stvrzena podpisy, jejichž pravost je nutno úředně ověřit. Součástí takového souhlasu musí být i uvedení nejnižšího plnění pohledávky, na kterém se nezajištěný věřitel s dlužníkem dohodl. Obdobná situace nastává i v případě, kdy dlužník navrhuje oddlužení splátkovým kalendářem, při současné žádosti o stanovení nižší než zákonem definované výše měsíční splátky. V tomto případě

je potřeba, aby předmětný návrh splňoval dvě základní podmínky, bez kterých by oddlužení nebylo jinak povoleno. První podmínkou pro povolení oddlužení tímto způsobem (splátkovým kalendářem) je dosažení nejnižší zákonné hranice plnění pohledávek nezajištěných věřitelů, tedy dosažení minimálního plnění pohledávek ve výši 30% (pokud nedojde mezi dlužníkem a nezajištěným věřitelem k dohodě o nižším plnění). Druhou v návrhu dokladovanou podmínkou musí být doložení, že takto povolený způsob oddlužení (se sníženou měsíční splátkou) bude dosahovat plnění pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně do výše 50% (za předpokladu, že nedojde opět mezi dlužníkem a nezajištěným věřitelem k dohodě o nižším plnění). V případě předchozí dohody mezi dlužníkem a nezajištěným věřitelem o nižším plnění, je nutný stejný postup, jako byl uveden výše, tedy nutnost k návrhu doložit písemný souhlas konkrétního věřitele, který s nižším plněním souhlasí a jeho podpis musí být úředně ověřen. V obou případech se výše plnění pohledávek stanovuje z celkové hodnoty pohledávky, do které je nutno započítat i její příslušenství (úroky, penále a další). [3]

✓ **navrhovaný způsob oddlužení**

Zde je nutné, aby dlužník konkretizoval způsob, jakým má v úmyslu plnit podmínky jeho oddlužení. Pokud dlužník není schopen předmětný způsob oddlužení zvolit, je potřeba tuto skutečnost v návrhu vysloveně uvést.

✓ **jmenný seznam ručitelů**

V případě, že se dlužník dohodne s jinou osobou, která bude ochotná se za dlužníkovy závazky zaručit v postavení ručitele (osoba bude za závazky ručit, tím, že je povinna uspokojit dlužníkovy závazky až poté co je nedokáže uspokojit dlužník) nebo spoludlužníka (spoludlužník se zavazuje věřiteli k plnění závazku společně s dlužníkem, a to bez rozdílu), musí být tyto osoby uvedeny v návrhu taky. Předmětný návrh musí ručitelé opět podepsat, přičemž pravost podpisů je nutno opětovně úředně ověřit.

✓ **souhlas s oddlužením manžela nebo manželky**

Souhlas s oddlužením manžela nebo manželky je od partnera dlužníka vyžadován soudem téměř vždy, neboť povolením oddlužení se účinky schváleného oddlužení dotknou bezesporu i manžela dlužníka, a to zejména v případě, kdy oddlužení bude realizováno

formou zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, čímž dojde k prodeji majetku ve společném jmění manželů. Stejně tak dojde k ovlivnění finanční situace manželů v případě oddlužení způsobem plnění splátkového kalendáře, který postihuje dlužníkův plat, a tím dochází k omezení příjmů jejich společné domácnosti. Kromě výslovného souhlasu, souhlasu je nutno uvést i osobní údaje manžela či manželky, tedy jméno, příjmení, datum narození a bydliště.

✓ **prohlášení dlužníka**

Dlužník musí učinit písemné prohlášení zejména o pravdivosti uvedených údajů v návrhu na povolení oddlužení a dále, že nevyvíjí podnikatelskou činnost.

✓ **seznam příkládaných písemností**

✓ **údaje o podepsaných osobách**

V tomto případě se budou uvádět veškeré údaje o osobách, které návrh na oddlužení podepsaly, kromě dlužníka. U fyzických osob se uvádí jméno, příjmení, datum narození a bydliště. K osobám samostatně výdělečně činným je nutno uvést jméno, příjmení a identifikační číslo. V případě společnosti se uvádí název, sídlo a opět identifikační číslo.

✓ **datum a příslušné podpisy osob. [1]**

3.1.4 Přílohy příkládané k návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční zákon v § 392 ukládá dlužníkům povinnost připojit k návrhu na povolení oddlužení i povinné přílohy. Tyto přílohy jako např. seznam majetku, závazků a podobně v mnoha případech korespondují s již v návrhu na povolení oddlužení uváděnými seznamy, ale i přes tuto skutečnost, je třeba dlužníkovi doporučit, aby tyto seznamy v příloze opět předložil, byť již tuto povinnost nemá. Dále se mezi přílohy příkládají například:

✓ **výpisy z rejstříku trestů**

Výpis z rejstříku trestů je vyžadován pro hodnocení sledovaného poctivého záměru dlužníka. Výpis z rejstříku trestů nesmí být starší více jak tři měsíce.

✓ **výpisy z bankovního účtu dlužníka či jiné doklady prokazující dlužníkovy příjmy**

- ✓ získané písemné souhlasy nezajištěných věřitelů
- ✓ dohody o přistoupení k závazkům dlužníka jako ručitel či spoludlužník
- ✓ další písemné podklady potvrzující uvedené skutečnosti v návrhu na povolení oddlužení. [1]

3.2 Rozhodování v rámci hodnocení podaného návrhu na povolení oddlužení

Než dojde ze strany insolvenčního soudu k samotnému rozhodnutí o schválení návrhu na povolení oddlužení, je potřeba, aby insolvenční soud rozhodl o tom, zda se dlužník skutečně nachází v úpadku. K takovému rozhodnutí může soud dojít jen na základě dostatečných informací, které musí obsahovat každý návrh na povolení oddlužení. Vzhledem k těmto skutečnostem insolvenční soud nejprve zkoumá každý návrh na povolení oddlužení po věcné stránce. Cílem je zjištění, zda předmětný návrh na povolení oddlužení splňuje všechny zákonem stanovené podmínky, které mu zaručují získání dostatečných informací o případném dlužníkově úpadku. Insolvenční soud v návrhu na povolení oddlužení zkoumá zejména, zda byl návrh podán na předepsaném formuláři, který je pro insolvenční soud hlavním kritériem při možném odmítnutí návrhu, zda byl návrh na povolení oddlužení podán včas a zda jsou k formuláři přiloženy i všechny zákonem stanovené přílohy. Pokud insolvenční soud při hodnocení podaného návrhu na povolení oddlužení zjistí nedostatky, je oprávněn v souladu s ustanovením § 393 insolvenčního zákona postupovat následovně: *„neobsahuje-li návrh na povolení oddlužení všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud usnesením vyzve osobu, která jej podala, k jeho opravě nebo doplnění v určené lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů. Současně ji poučí, jak má opravu nebo doplnění provést.“* [9]

Insolvenční soud je tedy ze zákona oprávněn vyzvat navrhovatele k doplnění potřebných údajů. Pokud k doplnění ze strany navrhovatele nedojde, je oprávněn podaný návrh na povolení oddlužení odmítnout. Z výše uvedeného je patrné, že insolvenční soud se návrhem bude zabývat jen v případě, pokud návrh bude splňovat zákonem stanovené podmínky, jinak návrh na povolení oddlužení odmítne a rozhodne o řešení dlužníkově úpadku konkurzem. Rovněž je v dané fázi insolvenčního řízení potřeba aktivní účasti

dlužníka, pokud tento má skutečně zájem na povolení oddlužení, neboť poskytnuté lhůty pro odstranění zjištěných nedostatků jsou striktní a velmi krátké - pouze několikadenní.

3.2.1 Výzva k odstranění vad nebo doplnění návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční soud vyzve osobu, která podala návrh na povolení oddlužení k jeho doplnění, jestliže je podaný návrh na povolení oddlužení nesrozumitelný, neobsahuje-li veškeré potřebné náležitosti nebo je-li neurčitý. Soud předmětnou osobu vyzve na základě vydaného usnesení, ve kterém je navrhovateli stanovena doba, do které je nutno zjištěné nedostatky odstranit. Tato doba byla v zákoně určena na dobu nejvýše 7 dnů, přičemž soud je oprávněn tuto dobu zkrátit. Doba se započítává ode dne převzetí tohoto usnesení. Insolvenční soud má rovněž povinnost osobu, kterou vyzval k doplnění návrhu na povolení oddlužení, náležitě poučit ve smyslu, jakým způsobem má tato osoba zjištěné nedostatky odstranit. [9]

3.2.2 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení

K odmítnutí návrhu na povolení oddlužení je insolvenční soud oprávněn dle ustanovení § 390 odstavce 3 insolvenčního zákona, a to pokud byl návrh na povolení oddlužení podán opožděně. Tento případ nastane v situaci, kdy byl na dlužníka podán insolvenční návrh ze strany jeho věřitele, přičemž dlužník návrh na povolení oddlužení podal po uplynutí zákonem stanovené lhůty, která činí 30 dnů a započítává se od data doručení věřitelova insolvenčního návrhu dlužníkovi. Stejně tak je insolvenční soud oprávněn odmítnout návrh na povolení oddlužení, který byl podán ze strany neoprávněné osoby (např. věřitele). Zde je důležité připomenout, že oprávněnou osobou k podání návrhu na povolení oddlužení, je oproti insolvenčnímu návrhu pouze dlužník. Insolvenční soud je dále v souladu s ustanovením § 393 odstavce 3 insolvenčního zákona oprávněn odmítnout návrh na povolení oddlužení, jestliže byl dlužník v minulosti již insolvenčním soudem vyzván k doplnění návrhu na povolení oddlužení, doplnění zákonem stanovených příloh a on tak ve stanovené lhůtě neučinil. [9]

Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení odůvodněné skutečností, že k podání návrhu na povolení oddlužení došlo opožděně nebo ze strany neoprávněné osoby (dle § 390 odstavce 3 insolvenčního zákona), se doručuje zvlášť dlužníkovi a osobě, která návrh podala. Pokud došlo k ustanovení insolvenčního správce a věřitelského výboru,

tak se předmětné rozhodnutí doručuje i těmto subjektům. V případě odmítnutí návrhu na povolení oddlužení z důvodů uvedených v § 393 odst. 3 insolvenčního zákona, tedy v případech, kdy byl návrh neúplný, nesrozumitelný či neobsahoval zákonné náležitosti a k odstranění těchto nedostatků nedošlo ze strany osoby, která návrh podala, ani po předchozí výzvě insolvenčního soudu k jejich odstranění, se vyrozumívá kromě osob uvedených výše v prvním případě, rovněž i předběžný správce, pokud byl tento ustanoven, a to za předpokladu, že nedošlo k ustanovení insolvenčního správce. Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení se stává účinným v okamžiku vyhlášení rozhodnutí v insolvenčním rejstříku. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která musí být podána ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí oprávněné osobě, která návrh podala. O podaném odvolání může rozhodovat soud, který rozhodl o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, a to pokud podané odvolání shledá jako vyhovující. Pokud se tak nestane, postoupí insolvenční soudu prvního stupně (Městský soud v Praze, krajské soudy a jejich pobočky), předmětné odvolání soudu vyššího stupně. [2]

Naprostou novinkou v rámci oprávnění insolvenčních soudů odmítnout podaný insolvenční návrh, je novela insolvenčního zákona, kterou byl dne 19. 9. 2012 novelizován insolvenční zákon, a to zákonem číslo 334/2012 Sb. Touto novelou došlo k vložení nového § 128a, který umožňuje insolvenčním soudům odmítnout ve lhůtě do 7 dnů insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost [9]. Předmětná novelizace insolvenčního zákona v tomto přidaném paragrafovém znění, je nutnou reakcí zákonodárců na nový a stále se rozšiřující nešvar v rámci insolvenčního zákona, kterým jsou podávány „šikanózní insolvenční návrhy“. Ano, je pravdou, že tyto návrhy jsou nejčastěji využívány v rámci konkurenčních bojů podnikatelů, kteří s institutem oddlužení nemají nic společného, ale opak je pravdou, že „šikanózní insolvenční návrh“ lze považovat i návrh podaný věřitelem vůči dlužníkovi jakožto fyzické nepodnikající osobě, přičemž věřitel tento návrh většinou podává s úmyslem využít insolvenční řízení k rychlému uspokojení své pohledávky, protože insolvenční řízení je podstatně rychlejším soudním řízením oproti běžným občanskoprávním řízením, což věřiteli poskytuje možnost rychlejšího uspokojení jeho pohledávky.

Za bezdůvodné insolvenční návrhy jsou považovány ty, které byly podány na základě pohledávky, ke které se pro účely rozhodnutí o dlužníkově úpadku nepřihlíží, byly podány

opakovaně, přičemž navrhovatel neodstraní nedostatky, k jejichž odstranění byl na základě předchozího rozhodnutí insolvenčního soudu povinen, nebo pokud je z návrhu patrné, že navrhovatel svým návrhem chce zneužít svým práv na úkor dlužníka. [9]

Insolvenční soud v tomto případě může v souladu s ustanovením § 128a odst. 3 insolvenčního zákona „v rozhodnutí, jimž odmítá návrh pro zjevnou bezdůvodnost, uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby za jeho podání zaplatil pořádkovou pokutu určenou do výše 50 000,-Kč se zřetelem ke všem okolnostem věci.“ [9]

3.3 Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Zpětvzetí návrhu v obecné rovině představuje situaci, kdy osoba, která podala návrh na soudní řízení, ztratila zájem v něm dále pokračovat. Účinnost zpět vzetí návrhu, je u jednotlivých soudních řízení odlišná. U insolvenčního řízení je možno účinně podat zpětvzetí návrhu do okamžiku, než dojde k vydání rozhodnutí o úpadku nebo nabytí právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu (obě rozhodnutí vydává insolvenční soud). Jakmile dojde k přijetí zpětvzetí návrhu, insolvenční soud řízení vůbec nezahájí nebo jej zastaví. **U insolvenčního návrhu je oprávněn účinně podávat zpětvzetí insolvenčního návrhu dlužník nebo jeho věřitel.** [9]

Možnost vzetí návrhu na povolení oddlužení zpět, je zakotvena v § 394 insolvenčního zákona, dle citace předmětného paragrafového znění „*návrh na povolení oddlužení může dlužník vzít zpět, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení*“ [9]. **Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení je účinně oprávněn podávat pouze dlužník**, jinak by ze strany insolvenčního soudu došlo k odmítnutí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení. Dlužník je oprávněn podávat zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení až do okamžiku rozhodnutí soudu o schválení oddlužení, tedy do fáze následující po povolení oddlužení, ve kterém soud schvaluje, jakým konkrétním způsobem bude oddlužení provedeno a za jakých podmínek. V porovnání např. s reorganizací, je u oddlužení dán dlužníkovi větší prostor k podání účinného zpět vzetí návrhu, neboť u reorganizace lze podat zpětvzetí pouze do doby rozhodnutí o jejím povolení. To však neplatí, pokud dojde ze strany insolvenčního soudu k odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. V tomto případě je již z principu věci zřejmé, že se řízení nedostane až do fáze schválení oddlužení. [2]

Účinně podané zpětvzetí návrhu na insolvenční řízení vede insolvenční soud k zastavení insolvenčního řízení. Jinak tomu však je u účinně podaného zpět vzetí návrhu na povolení oddlužení, kdy insolvenční soud vezme tento návrh na vědomí vydaným rozhodnutím, kterým ukončí tento způsob řešení dlužníkovy úpadku, ale insolvenční řízení se tímto rozhodnutím neukončuje a v tomto se dále pokračuje dle dikce zákona, který insolvenčnímu soudu stanovuje povinnost řešit dále dlužníkov úpadek konkurzem. Proti zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení je přípustná stížnost, což se jeví jako nelogické, neboť toto zpětvzetí návrhu je oprávněn podat pouze dlužník, a to z vlastní iniciativy. Pokud dojde k účinně podanému zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, nemá již dlužník možnost podat nový návrh na povolení oddlužení. [2]

Rozhodnutí insolvenčního soudu o zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení (účinně i neúčinně podaného), se zvláště doručuje dlužníkovi, osobě, která zpět vzetí návrhu na povolení oddlužení podala (nešlo-li o dlužníka) a insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Insolvenční soud předmětné rozhodnutí také zveřejní v insolvenčním rejstříku, kde po jeho zveřejnění nabývá účinnosti. [7]

3.4 Přihlášení pohledávek

„Věřitelé podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují.“ [17]

Věřitel musí podat přihlášku pohledávky pouze na standardizovaném formuláři, jehož náležitosti upravuje příslušná vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších novel. Věřiteli je dána možnost výběru, jakým způsobem formulář přihlášení pohledávky zpracuje a následně podá, neboť pro věřitele jsou připraveny dva druhy formulářů ve formátu „pdf“, které věřitelům umožňují formulář před jeho vyplněním nejprve vytisknout a poté manuálně vyplnit nebo věřitelé mají možnost formulář zpracovat a následně odeslat v elektronické podobě. Pro usnadnění a snížení administrativní zátěže, vypracovalo Ministerstvo spravedlnosti pro věřitele podrobné informace, které poskytují věřitelům

potřebné pokyny pro řádné vyplnění formuláře a vedou k jednoduššímu přihlášení pohledávek. K těmto pokynům byl pro lepší orientaci a představu, vypracován rovněž vzor předvyplněného formuláře přihlášení pohledávky. Výše uvedené formuláře a pokyny pro jejich řádné vyplnění nepředstavují pro věřitele žádné náklady, jelikož tyto formuláře ve formátu pdf, jsou volně dostupné a lze je volně stáhnout z webových stránek ministerstva <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/formulare-vzory.html>, opět bez jakýchkoliv poplatků.

Za správnost údajů uvedených v přihlášce pohledávky odpovídá vždy věřitel, který předmětnou pohledávku přihlásil. Věřitel je rovněž oprávněn vzít přihlášenou pohledávku kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení zpět. Pokud věřitel zkreslí údaje uvedené na přihlášce, zejména dojde-li k nadhodnocení výše pohledávky o více než 50% její skutečné hodnoty, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce přistoupit k udělení pořádkové pokuty takto jednajícímu věřiteli, která se platí ve prospěch majetkové podstaty. K této přihlášce nebude rovněž dále v insolvenčním řízení přihlíženo. Jestliže insolvenční soud rozhodne u některé z přihlášených pohledávek, že k této nebude přihlížet, musí o tomto rozhodnutí vyrozumět dlužníka, insolvenčního správce a dotčeného věřitele, který má právo na podání odvolání proti tomuto rozhodnutí. Přezkoumávání přihlášených pohledávek je primárně záležitostí insolvenčního správce, který hodnotí jejich úplnost, provádí k nim potřebná šetření, vyzývá věřitele k případnému doplnění neúplných pohledávek, které jsou věřitelé povinni doplnit ve stanovené lhůtě (většinou do 15 dnů). Pokud ze strany věřitele nedojde ve stanovené lhůtě k požadovanému doplnění a odstranění vytýkaných vad, navrhne insolvenční správce insolvenčnímu soudu, aby k takovým pohledávkám nebylo dále přihlíženo. O této skutečnosti insolvenční správce věřitele vždy řádně poučí. Insolvenční správce rovněž v rámci hodnocení pohledávek vyzývá dlužníka, aby se k jednotlivým přihlášeným pohledávkám vyjádřil, a poté sestaví seznam přihlášených pohledávek, do kterého se nezahrnují např. pohledávky, ke kterým se nepřihlíží nebo které byly vyloučeny z uspokojení. Seznam rovněž obsahuje jména přihlášených věřitelů. Pokud se jedná o fyzické osoby, je uváděna jejich totožnost (jméno, příjmení, datum narození), jestliže se jedná o právnické osoby, jsou uváděna jejich identifikační čísla. Dále se u všech přihlášených pohledávek uvádí datum, důvod vzniku a pořadí přihlášených pohledávek. U zajištěných věřitelů se navíc uvádí důvody zajištění předmětné pohledávky a výše jejího jištění. Insolvenční správce je rovněž

oprávněn v rámci zkoumání pohledávek přihlášené pohledávky popřít, tyto musí do seznamu rovněž uvést. Takto vyhotovený seznam přihlášených pohledávek předá insolvenční správce insolvenčnímu soudu, který je povinen dále tento seznam v zákonem stanovené lhůtě před přezkumným řízením zveřejnit v insolvenčním rejstříku. **Přezkumné řízení** je důležité k posouzení pravosti všech přihlášených pohledávek, jejich výše a pořadí. [17]

„S účinností od 1. dubna 2011 byla v návaznosti na náleznost pléna Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb., do insolvenčního zákona vrácena možnost přihlášených věřitelů popírat pohledávky jiných přihlášených věřitelů. Nově tak pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášený věřitel.“ [17]

V případě, že došlo k popření pohledávky, bude o této rozhodnuto v rámci **incidenčního sporu**, který je neodlučitelnou částí insolvenčního řízení. V tomto sporu je věcně i místně příslušný insolvenční soud, který zahájené insolvenční řízení projednává, jen s tou výjimkou, že při jednání o incidenčním sporu se přiměřeně použijí soudem ustanovení o jednání občanského soudního řádu, nikoliv o jednání v insolvenčním řízení. Pohledávky mohou být popřeny z několika důvodů, a to zejména, jestliže existují pochybnosti o pravosti přihlášené pohledávky, její uplatňované výši nebo jejím pořadí v rámci uspokojování (pořadí je významné zejména u zajištěných pohledávek, neboť čím horší pořadí, tím větší riziko z neuspokojení). Pokud dojde k popření pohledávky věřitele jiným věřitelem, musí takové popření splňovat patřičné náležitosti a musí být podáno pouze na standardizovaném formuláři, jehož náležitosti upravuje příslušná vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení, a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších novel. Požadovaný formulář je volně dostupný ke stažení na webových stránkách <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/formulare-vzory.html>. Pro věřitele jsou připraveny formuláře typu „pdf“ pro tisk a ruční vyplnění nebo pro elektronické vyplnění. Pro usnadnění podávání popření a jejich věcnou správnost byly pro věřitele vypracovány podrobné pokyny, které tak usnadňují podání popření pohledávky. K těmto pokynům byl pro lepší orientaci a představu, vypracován rovněž vzor předvyplněného formuláře popření pohledávky.

3.5 Rozhodování o úpadku a povolení oddlužení

V této fázi insolvenční soud již zhodnotil po formální stránce podaný návrh na povolení oddlužení a svou pozornost musí nyní soustředit na skutečnosti, které jej povedou k závěru, zda se dlužník nachází v úpadku nebo hrozícím úpadku. Před tímto rozhodnutím však insolvenční soud zkoumá opětovně návrh na povolení oddlužení, ne již z pohledu jeho věcné správnosti, ale zda u něj nejsou dány zákonem stanovené důvody pro jeho zamítnutí. Pokud tomu tak není, insolvenční soud oddlužení povolí. V okamžiku, kdy dojde ze strany insolvenčního soudu k rozhodnutí o dlužníkově úpadku a povolení oddlužení, znamená to pro dlužníka, že mu bylo povoleno řešení jeho úpadku institutem oddlužení. Toto rozhodnutí však nestanovuje způsob, jakým oddlužení bude provedeno či realizováno. Rozhodnutí o povolení oddlužení je v kompetenci pouze insolvenčního soudu, věřitelé jej nemohou žádným způsobem ovlivnit.

3.5.1 Zamítnutí návrhu

Před tím, než insolvenční soud vyhoví návrhu na povolení oddlužení a oddlužení povolí, je nezbytné, aby byl z jeho strany předmětný návrh ještě opětovně přezkoumán, nikoliv proto, zda splňuje zákonem stanovené podmínky (formality), ale zda u něj nelze dovést důvody uvedené v § 395 insolvenčního zákona, které by insolvenční soud opravňovaly k zamítnutí podaného návrhu. Ze strany insolvenčního soudu dojde k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, jestliže v rámci jeho přezkoumání insolvenční soud dojde k závěru, že:

✓ **je návrhem na povolení oddlužení sledován nepoctivý záměr**

Připomeňme si princip institutu oddlužení, kterým je možnost poskytnout dlužníkovi novou možnost zapojení se zpět do života, a to nejen ekonomického, ale i sociálního, ve kterém musel být vzhledem k jeho rostoucím závazkům značně omezován. Již z tohoto principu je zřejmé, že oddlužení je, na rozdíl od jiných způsobů řešení dlužníkovy úpadku, pro dlužníky výhodnější, a proto je institut oddlužení vystaven značnému nebezpečí spočívajícímu v možnosti zneužívání tohoto institutu ze strany dlužníků. Insolvenční soud proto musí obezřetně zkoumat každý návrh na povolení oddlužení, aby se takovému zneužití vyhnul a včas jej odhalil. Dojde-li ze strany insolvenčního soudu na základě

jeho subjektivního názoru k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení s odůvodněním, že se insolvenční soud domnívá, že je návrhem sledován nepoctivý záměr, může dlužník proti tomuto rozhodnutí podat odvolání, ale musí insolvenčnímu soudu prokázat opak, tedy poctivost svého podaného návrhu.

Při zkoumání poctivosti záměru soud vychází z hodnocení skutečnosti, zda dlužník nebyl pravomocně odsouzen (dle výpisu z rejstříku trestů) nebo zda nebylo proti němu vedeno jiné řízení, jehož předmětem byl dlužníkuv úpadek.

Rejstřík trestů - v insolvenčním zákoně není definována povinnost dlužníka, přikládat k návrhu na povolení oddlužení svůj rejstřík trestů, tuto povinnost mu však stanovuje § 24 prováděcí vyhlášky č. 311/2007 Sb., dle které musí výpis z rejstříku trestu předkládat i dlužníkuv zákonný zástupce. Dlužník ani jeho zákonný zástupce nesmí být za posledních pět let od podání návrhu na povolení oddlužení pravomocně odsouzen za majetkový trestný čin (podvod, úvěrový podvod, zpronevěra atd.) nebo hospodářský trestný čin (trestné činy proti měně a platebním prostředkům atd.). Znaky těchto trestných činů jsou uvedeny v zákoně číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník. [13]

Jiné insolvenční řízení - tuto skutečnost soud zkoumá opět u dlužníka, případně u jeho zákonného zástupce, a to za posledních pět let od podání návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční soud má zákonem stanovenou povinnost brát v potaz pouze řízení, ve kterých jiný insolvenční soud již rozhodl. [13]

✓ **nedojde k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů ve výši 30%**

V daném případě zákon mluví o nezajištěných věřitelích, kteří se se svou pohledávkou v zákonem stanovené době přihlásili do insolvenčního řízení, neboť zákon předpokládá, že k uspokojení zajištěných věřitelů dojde ze zajištění pohledávky. Pokud by v rámci povoleného oddlužení nebyli nezajištění věřitelé uspokojeni minimálně do výše 30 % svých pohledávek, insolvenční soud by návrh na povolení oddlužení zamítl. Zákon však připouští výjimku, a to možnost vzájemné písemné dohody mezi věřitelem a dlužníkem, ve které věřitel bude souhlasit s nižší výší plnění, než kterou dlužníkovi stanovuje zákon. Tato dohoda musí být přiložena jako příloha návrhu na povolení oddlužení a musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti (písemná forma, notářsky ověřené podpisy apod.). V daném případě insolvenční soud oddlužení povolí.

- ✓ **došlo-li k opětovnému podání návrhu na povolení oddlužení, i když o něm bylo již v minulosti rozhodnuto**

Jak již bylo zmiňováno, oddlužení poskytuje dlužníkovi možnost začít znovu, ale stejně tak v sobě skrývá i „výchovný prvek“, který lze spatřit vtom, že dlužníkovi je poskytnuta nová šance, avšak za předpokladu ponaučení se z chyb, které dlužník v minulosti udělal, neboť **oddlužení nelze využívat opakovaně**. Procesem oddlužení může dlužník projít pouze jednou, a to bez ohledu na to, zda došlo ke schválení jeho oddlužení či nikoliv. Po úspěšném vyřešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku formou oddlužení, záleží jen na dlužníkovi, zda si poskytnuté příležitosti bude natolik vážít, že se zdrží v budoucnu jednání, které jej v minulosti dovedlo až k jeho úpadku. Touto podmínkou je také chráněna společnost před dlužníky, kteří by mohli mít v úmyslu opakovaně oddlužení zneužívat ve svůj prospěch a na úkor majetkových práv případných věřitelů.

- ✓ **je v průběhu soudního řízení zjištěn dlužníkův nedbalý či lehkomyšlný přístup k plnění povinností plynoucích mu z tohoto soudního řízení**

V rámci prováděného insolvenčního řízení očekává zákon od dlužníka jeho aktivitu, a to nejen ve smyslu, aby soud přesvědčil o své odpovědnosti, ale taky o schopnosti plnit si své povinnosti související s řízením apod.

3.5.2 Současné rozhodování o úpadku a o povolení oddlužení

Insolvenční soud rozhoduje současně o dlužníkově úpadku nebo hrozícím úpadku a o povolení oddlužení, jestliže dlužník podal současně s návrhem na povolení oddlužení i insolvenční návrh nebo pokud na dlužníka podal jeho věřitel insolvenční návrh a dlužník v zákonem stanovené lhůtě podal na svou osobu jak insolvenční návrh, tak i současně návrh na povolení oddlužení.

V těchto případech insolvenční soud v souladu s ustanovením § 136 insolvenčního zákona vydá usnesení o zjištěném úpadku či hrozícím úpadku dlužníka, ve kterém mimo jiné ustanoví insolvenčního správce, vyzve dlužníkovy věřitele, aby pokud již tak neučinili, se přihlásili se svými pohledávkami do insolvenčního řízení, a to ve lhůtě do 30 dnů (od vyhlášení usnesení). Zajištěné věřitele vyzve ke sdělení (insolvenčnímu správci) v jakém rozsahu uplatní zajišťovací práva. Vyzve osoby, které mají vůči dlužníkovi

nějaké závazky, aby tyto již plnili insolvenčnímu správci a na závěr stanoví termín a místo konání schůze věřitelů. [9]

Následně po výše uvedené 30denní lhůtě svolá insolvenční soud v průběhu 15 dnů přezkumné jednání, na které navazuje schůze věřitelů. Přezkumné jednání slouží zejména k přezkoumání pohledávek a rozhodnutí o hlasovacích právech nezajištěných věřitelů. Insolvenční soud je povinen 3 dny před přezkumným jednáním zveřejnit seznam přihlášených pohledávek. Tento seznam se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku a sestavuje jej insolvenčním soudem ustanovený insolvenční správce. [3]

Schůze věřitelů patří dle ustanovení § 46 insolvenčního zákona, spolu s věřitelským výborem a zástupcem věřitelů (zastupuje věřitelský výbor při nízkém počtu věřitelů), do tzv. „věřitelských orgánů“, kde nejvyšším orgánem je právě schůze věřitelů, která je mimo jiné oprávněna volit a odvolávat členy věřitelského výboru a rozhodovat o věřitelském výboru jako takovém (zda jej vůbec ponechá ve funkci), přičemž si může i vyhradit rozhodovací právo o všech věcech, které patří do pravomoci věřitelských orgánů nižšího stupně. Jako taková může být dokonce ovládána pouze jen jedním věřitelem, který musí mít nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek. Takový věřitel se pak za určitých okolností může stát jediným orgánem s rozhodovací pravomocí, neboť nemusí ani věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů zvolit. Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud, který tak činí z vlastní iniciativy, na základě návrhu insolvenčního správce, věřitelského výboru nebo minimálně dvou věřitelů, kteří mají minimálně hodnotu jedné desetiny přihlášených pohledávek. [6]

Věřitelský výbor se povinně dle ustanovení § 56 odst. 1 insolvenčního zákona ustanovuje, jestliže je počet přihlášených věřitelů větší než 50. Věřitelský výbor je vždy volen na první věřitelské schůzi, která rozhoduje o složení věřitelského výboru, počtu členů a jejich náhradníků. Počet členů je zákonem stanoven v rozmezí od 3 do 7 členů, kteří musí mít své náhradníky. Zvolený věřitelský výbor si sám ze svých členů volí předsedu (ten má právo volby v případě patové situace) a v rámci své funkce chrání zájmy věřitelů, zejména dohlíží na činnost insolvenčního správce a plní další zákonem mu stanovené povinnosti. [9]

3.5.3 Samostatné rozhodování o úpadku dlužníka a samostatné rozhodování o povolení oddlužení

V rámci tohoto postupu rozhodování se jedná o případy, kdy byl na dlužníka podán jeho věřitelem insolvenční návrh a dlužník na základě podaného návrhu podal v zákonem stanovené lhůtě pouze návrh na povolení oddlužení.

Insolvenční soud bude v daném případě zvlášť rozhodovat o dlužníkově úpadku (hrozícím úpadku) a zvlášť o povolení oddlužení. Rozhodnutí o povolení oddlužení je insolvenční soud povinen učinit do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku. Stejně jako v předchozím případě, musí tedy insolvenční soud nejprve rozhodnout o úpadku či hrozícím úpadku dlužníka. Pokud úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka zjistí, je povinen v souladu s ustanovením § 136 insolvenčního zákona, vydat usnesení o zjištěném úpadku či hrozícím úpadku dlužníka, ve kterém mimo jiné opět ustanoví insolvenčního správce, vyzve dlužníkovy věřitele, aby pokud již tak neučinili, se přihlásili se svými pohledávkami do insolvenčního řízení. V daném případě je však lhůta pro přihlášení pohledávek na rozdíl od prvního případu značně odlišná, zákon stanovuje lhůtu pro přihlášení pohledávek v rozmezí minimálně od 30 dnů do maximálně dvou měsíců (od vyhlášení usnesení). Zajištěné věřitele vyzve ke sdělení (insolvenčnímu správci) v jaké rozsahu uplatní zajišťovací práva. Vyzve osoby, které mají vůči dlužníkovi nějaké závazky, aby tyto již plnili insolvenčnímu správci a na závěr stanoví termín a místo konání schůze věřitelů. [9]

Následně po výše uvedené lhůtě pro přihlášení pohledávek nařídí insolvenční soud ve lhůtě do 2 měsíců po lhůtě pro přihlášení pohledávek přezkumné jednání, na které musí navazovat schůze věřitelů. Pokud by bylo přezkumné jednání svoláno do 15 dnů, musí insolvenční soud v insolvenčním rejstříku, a to min. 3 dny před konáním přezkumného jednání, zveřejnit seznam přihlášených pohledávek. Jestliže bude přezkumné jednání konáno v době delší než 15 dnů, je insolvenční soud povinen tento seznam zveřejnit již 15 dnů před datem konání přezkumného jednání. Seznam opět insolvenčnímu soudu sestavuje insolvenční správce. [4]

3.6 Postup po zpětvzetí, odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční soud má ze zákona povinnost v případě, kdy rozhodne o odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, řešit ihned dlužníkům úpadek konkurzem. Stejný postup nastane i poté, co insolvenční soud vezme na vědomí zpětvzetí návrhu povolení oddlužení. Insolvenční soud musí být však obezřetný v případě odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, který podala jiná osoba, neboť při odmítnutí takového neoprávněně podaného návrhu na povolení oddlužení (k podání je oprávněn pouze dlužník), by mohlo dojít ze strany insolvenčního soudu k odepření dlužníkovy možnosti podat řádný návrh na povolení oddlužení. [2]

Pokud podaným návrhem, který byl následně navrhovatelem vzat zpět nebo insolvenčním soudem odmítnut či zamítnut, došlo ke způsobení škody či újmy, je poškozený oprávněn tuto škodu nárokovat podáním žaloby ve lhůtě do 3 měsíců od okamžiku účinnosti odmítnutí, zamítnutí nebo zpět vzetí návrhu na povolení oddlužení. Za takto způsobenou škodu je vždy odpovědný navrhovatel.

3.7 Způsoby oddlužení

Insolvenční soud rozhoduje o dlužníkově úpadku nebo hrozícím úpadku jen na základě jeho výhradního rozhodnutí, stejně jako u rozhodnutí o povolení dlužníkovy oddlužení. Dlužníkovi věřitelé nemají možnost tato rozhodnutí žádným způsobem ovlivňovat. Úloha nezajištěných věřitelů se v daném procesu stává zásadní právě až v okamžiku po povolení oddlužení, tedy ve fázi řízení, jejímž hlavním úkolem je volba způsobu provedení oddlužení, který mají možnost zvolit právě nezajištění věřitelé. Bude se opět jednat o nezajištěné věřitele, jelikož u zajištěných se předpokládá, že k uspokojení jejich pohledávek dojde ze zajištěného majetku. Nezajištění věřitelé v dané fázi získávají tedy možnost určit směr, kterým se má insolvenční řízení formou oddlužení ubírat. Způsob oddlužení volí právě nezajištění věřitelé na schůzi věřitelů, která se k tomuto účelu svolává. Na schůzi věřitelů se rozhoduje na základě většiny nezajištěných věřitelů, kteří jsou k takovému hlasování oprávněni. Do tohoto práva zvolení způsobu oddlužení insolvenční soud žádným způsobem věřitelům nezasahuje a dává jim ze zákona prostor k rozhodnutí o způsobu oddlužení. Svolání věřitelské schůze není

povinné v případě, že by nezajištění věřitelé hlasovali pomocí hlasovacích lístků mimo věřitelskou schůzi a o způsobu oddlužení rozhodli tímto způsobem hlasování (opět na základě většiny hlasů). Věřitelé se při rozhodování o způsobu oddlužení rozhodují, zejména na základě vlastního vyhodnocení seznamu dlužníkovy majetku a z předpokladu budoucích příjmů dlužníka, přičemž musí nalézt a společně se shodnout na nejvýhodnějším způsobu oddlužení. Pokud však ke stanovení způsobu oddlužení hlasováním věřitelů nedojde, insolvenční soud se chopí iniciativy a způsob oddlužení stanoví sám.

Oddlužení lze ze zákona provést dvěma způsoby, buď **zpeněžením majetkové podstaty dlužníka**, tedy prodej dlužníkovy majetku nebo plněním **splátkového kalendáře**.

3.7.1 Zpeněžení majetkové podstaty

Jedná se o jednorázový proces, jehož cílem je přeměnit majetkovou podstatu dlužníka v peníze, kterými následně budou uspokojeny pohledávky. Hlavní charakteristikou tohoto způsobu oddlužení je, že jakmile dojde ke zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, ze které se následně uspokojují pohledávky věřitelů, může dlužník disponovat nově nabytým majetkem i příjmy. Při realizaci oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se do této zahrnuje majetek, který patřil dlužníkovi do schválení oddlužení. Celý proces zpeněžení majetkové podstaty realizuje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Insolvenční správce má rovněž možnost disponovat s majetkem dlužníka, který je zahrnut do procesu zpeněžení v rámci oddlužení. Jak již bylo výše naznačeno, do majetkové podstaty se tedy nezahrnuje majetek ani příjmy, které dlužník získal v době po schválení oddlužení. Zpeněžení majetkové podstaty může insolvenční správce provést třemi způsoby. Prvním způsobem je **veřejná dražba**. K prodeji majetku ve veřejné dražbě musí mít insolvenční správce souhlas věřitelského výboru, který musí insolvenčnímu správci odsouhlasit „smlouvu o veřejné dražbě“, kterou uzavřel insolvenční správce s dražitelem, jinak by tato smlouva nebyla účinná, a tím by nemohlo k prodeji majetku dojít. Z tohoto pohledu se pro insolvenčního správce jedná o jeden z nejbezpečnějších způsobů prodeje majetku. Druhým způsobem je **prodej majetku mimo dražbu**. Jedná se o klasický volný prodej, ke kterému musí mít insolvenční správce souhlas nejen věřitelského výboru, ale také souhlas insolvenčního soudu. Insolvenční soud může k tomuto způsobu zaujmout své stanovisko a určit podmínky, za jakých k prodeji majetku má dojít. I přes tyto skutečnosti se však jedná o nejrychlejší způsob prodeje dlužníkovy

majetku, který má insolvenční soud k dispozici. Posledním způsobem je **prodej soudní**. Tento způsob prodeje majetku, je velmi zdoluhavý a téměř nepoužívaný, přičemž v praxi nenašel v řešení dané problematiky své uplatnění. [2]

K tomuto způsobu oddlužení je nutné podotknout, že zákon předpokládá plné uspokojení zajištěných věřitelů z prodeje zajištěného majetku. Pokud by u zajištěného věřitele nedošlo prodejem majetku (zajištěného) k úplnému uspokojení zajištěné pohledávky, nelze již neuspokojenou část zajištěné pohledávky uspokojovat z prodeje majetku, kterým pohledávka nebyla zajištěna. [4]

3.7.2 Plnění splátkového kalendáře

Jedná se o druhý ze zákonem stanovených způsobů realizace oddlužení, který se vztahuje na dlužníkovy příjmy. Tento způsob oddlužení umožňuje dlužníkovi ponechat si veškerý svůj majetek, který vlastnil do schválení oddlužení. Pokud by dlužník získal po schválení oddlužení nějaký majetek např. darem nebo jiným obdobným způsobem, je povinen tento majetek celý zpeněžit a získaný výtěžek použít ke splacení mimořádné splátky. Dlužník je dále povinen po dobu 5 let hradit měsíční splátky ze svého příjmu, přičemž výši splátek stanovuje insolvenční soud, který vychází z výpočtu pro exekuční splátky. Při výpočtu rozsahu měsíčních splátek se vychází ze základu, kterým je čistá mzda, od které se následně odečítá základní částka. Výpočet základní částky upravuje nařízení vlády č. 595/2006 Sb. o zabavitelných částkách. Měsíčními splátkami musí být dle dikce zákona uspokojena část závazků dlužníka vůči jeho věřitelům v minimální výši 30%. Pro dlužníka však tato skutečnost neznamená možnost, že uspokojí své závazky vůči věřitelům pouze do stanovené minimální hranice a tím pro něj bude oddlužení splněno. Dlužník má povinnost při daném způsobu oddlužení vůči svým nezajištěným věřitelům uspokojit je v co nejvyšší míře. Z čehož vyplývá, že pokud dlužník v průběhu např. dvou let dosáhne uspokojení svých závazků, které má vůči svým nezajištěným věřitelům, a to ve výši 30%, což je zákonem stanovená minimální hranice, je povinen i nadále hradit měsíční splátky po dobu zbývajících tří let. Hradit závazky po dobu kratší 5 let, je oprávněn jen tehdy, jestliže pohledávky vůči svým věřitelům uspokojil v době kratší 5 let. Měsíční splátky jsou hrazeny nezajištěným věřitelům přímo z příjmů dlužníka, a to dle poměru pohledávek. V praxi může nastat i situace, kdy měsíční splátka bude zasílána insolvenčnímu správci, neboť u některé z přihlášených pohledávek nedošlo stále

k rozhodnutí v přezkumném řízení. Takové splátky jsou zasílány insolvenční správci až do té doby, než dojde v přezkumném řízení ke konečnému rozhodnutí. Dlužník má rovněž možnost požádat v návrhu na povolení oddlužení o nižší měsíční splátky, než ty, které může očekávat, že mu zřejmě insolvenční soud uloží za povinnost měsíčně hradit. K takovému snížení měsíčních splátek potřebuje však dlužník písemný souhlas příslušných věřitelů, jejichž odměnou za takový vstřícný krok je zvýšení minimální zákonné hranice uspokojení jejich pohledávek z 30% na minimálně 50%. [2]

Výpočet měsíčních splátek - „výše měsíčních splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře je vymezena jako rozdíl mezi příjmem dlužníka a finanční částkou ve výši nezbytných finančních prostředků sloužících k zajištění základních životních potřeb dlužníka a jeho rodiny, přičemž způsob výpočtu výše těchto nezbytných finančních prostředků je stanoven právními předpisy.“ [16]

Jelikož výpočet předpokládaných měsíčních splátek je pro dlužníky poněkud komplikovaný a nese svá úskalí, může dlužník pro orientační představu o výši splátek, využít kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře, který je volně dostupný na webových stránkách <http://www.insolvenzni-zakon.cz/kalkukatorsplatek.html>. Jedná se o velmi užitečnou pomůcku, která dlužníkům po zadání povinných údajů (čistý příjem, počet vyživovaných osob), umožňuje udělat si představu o částce, kterou bude muset dlužník měsíčně odvádět na splátky pohledávek, jakou celkovou částku zaplatí a jaká částka mu bude měsíčně ponechána pro jeho osobní potřebu.

Pro lepší představu o výši měsíčních splátek si uveďme dva příklady dlužníků, kteří mají stejný čistý měsíční plat ve výši 20.000,-Kč, ale odlišný počet osob, vůči nimž mají vyživovací povinnost.

V prvním případě, se bude jednat o dlužníka, který **nemá vůči žádné osobě zákonem stanovenou vyživovací povinnost**. Po následném výpočtu za použití kalkulátoru splátek, je zjištěno, že výše měsíční splátky pro oddlužení bude u tohoto dlužníka ve výši 10 903,-Kč za měsíc. Mzda, která bude dlužníkovi ponechána pro jeho osobní potřebu, je ve výši 9 097,-Kč. Celková výše splátek za 5 let dosáhne částky 654 180,-Kč. [16]

Ve druhém případě, se bude jednat o dlužníka, který **má manželku a dvě děti**. Po následném výpočtu za použití kalkulátoru splátek je zjištěno, že výše měsíční splátky pro oddlužení bude u tohoto dlužníka ve výši 6 353,-Kč. Mzda, která bude dlužníkovi

ponechána pro jeho osobní potřebu je ve výši 13 647,-Kč. Celková výše splátek za 5 let dosáhne částky ve výši 381 180,-Kč. [16]

Srovnáním výše uvedených případů, je evidentní, že vyživovací povinnost značně ovlivňuje výši měsíční splátky dlužníka tak, aby bylo jemu a jeho rodině (vyživovaným osobám) zachována hranice „životního minima“.

Povinnosti dlužníka, jehož úpadek nebo hrozící úpadek je řešen plněním splátkového kalendáře:

- ✓ **snažit se udržet si příjmy** alespoň ve výši, kterou uvedl v podání návrhu na povolení oddlužení, pokud by zaměstnání ztratil, musí být aktivní při hledání nového zaměstnání, přičemž při výběru nového zaměstnání je povinen přijmout i pracovní pozici, která plně neodpovídá jeho kvalifikačním předpokladům
- ✓ **zachovat oznamovací povinnost** vůči insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru v případě jakékoliv změny jeho bydliště, zaměstnání nebo sídla pokud by se jednalo o právnickou osobu
- ✓ **všechny ostatní příjmy** získané např. dědictvím, darem nebo výhrou, **zpeněžit a použít k úhradě mimořádné splátky**, kterou je povinen rozdělit mezi všechny věřitele dle stanoveného poměru splácení
- ✓ **nesmí bez souhlasu insolvenčního správce odmítnout možný dar či dědictví**
- ✓ **každého půl roku předkládat insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru sumarizaci svých příjmů**, kterou přikládá vždy k datu 15. 1. a 15. 7. příslušného roku
- ✓ **nesmí zatajovat výši svých příjmů**
- ✓ **nesmí zvýhodňovat žádného z věřitelů**
- ✓ **dále se nezadlužovat** [4]

Možnost trestní odpovědnosti. Je potřeba, aby dlužník výše uvedené podmínky nebral na lehkou váhu, tyto dodržoval a uvědomil si, že nedodržení těchto podmínek může vést za určitých okolností i k jeho trestnímu stíhání. Zvýhodněním některého z věřitelů, se dlužník dopouští trestného činu **zvýhodnění věřitele** dle ustanovení § 223 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku, neboť tohoto trestného činu se dopustí ten „*kdo jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého*

věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tím na cizím majetku škodu“ [11]. Výše trestní sazby se následně odvíjí od výše způsobené škody. Dalšímu trestnímu stíhání se dlužník vystaví v případě uvedení nepravdivých údajů. Za nepravdivé údaje, lze považovat i zatajení dlužníkovy výhry v loterii, kterou je dle podmínek oddlužení splátkovým kalendářem, povinen zpeněžit a použít na mimořádnou splátku, přičemž takové jednání lze považovat z jeho strany za neoprávněné obohacení, a tím pádem posuzováno jako trestný čin **podvod** dle ustanovení § 209 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku, neboť tohoto trestného činu se dopustí ten „*kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu...*“ [11]. I v daném případě se bude výše sazby odvíjet od způsobené škody. Tohoto trestného činu se může dlužník dopustit nejen zatajením podstatných skutečností vůči insolvenčnímu soudu, správci či věřitelům, ale také v případě, pokud se rozhodne vzít si další úvěr, neboť dlužníkovi, jehož úpadek nebo hrozící úpadek, je řešen splátkovým kalendářem, jsou poskytovány finanční prostředky pouze k uspokojení jeho základních životních potřeb (výdaje na živobytí, vyživovací povinnost atd.), z čeho je zřejmé, že v případě uzavření dalšího závazku a neplněním povinností z tohoto závazku mu plynoucích (zejména neplněním měsíčních splátek). Lze dlužníkovy jednání vůči novému věřiteli opět posuzovat jako trestný čin podvod výše citovaného paragrafového znění. Toto podezření ze spáchání trestného činu je možné odůvodnit skutečností, že dlužník si musí být v době uzavírání smlouvy o novém závazku vědom vzhledem ke své finanční situaci (minimálnímu příjmu), že nebude schopen tomuto závazku po jeho uzavření dále dostát. Bez ohledu na tuto skutečnost dlužník rovněž poruší i podmínku stanovenou mu v rámci tohoto způsobu oddlužení, tedy že se nebude dále zadlužovat.

3.8 Rozhodování o schválení oddlužení

Insolvenční soud má v průběhu celého procesu oddlužení hlavní rozhodovací povinnost, která je mu zákonem částečně omezena pouze v případě rozhodování o způsobu oddlužení. Volba způsobu provedení oddlužení, která se uskutečňuje jen na základě předchozího schválení oddlužení insolvenčním soudem, je velmi zásadním rozhodnutím, ve kterém hrají hlavní roli právě nezajištění věřitelé, kteří o způsobu oddlužení mají možnost rozhodnout. Avšak zvolený způsob oddlužení má ze zákona povinnost **schválit**

insolvenční soud. Před tímto zásadním rozhodnutím však insolvenční soud opětovně přezkoumává povolené oddlužení, zda v insolvenčním řízení od rozhodnutí o povolení oddlužení (k tomuto rozhodnutí došlo před hlasováním o způsobu oddlužení), nevyvstaly pro insolvenční soud nové skutečnosti, které mají zásadní vliv na rozhodnutí schválení způsobu oddlužení.

3.8.1 Námitky insolvenčního správce a oprávněných věřitelů

Insolvenční správce je po svém ustanovení do funkce povinen podrobně se seznámit se všemi skutečnostmi v rámci celého insolvenčního řízení, jehož předmětem je povolení oddlužení. V případě, že při seznamování se se spisovým materiálem zjistí důvody, které mají zásadní vliv na konečné povolení oddlužení insolvenčním soudem, má ze zákona povinnost v případě zjištění takových rozhodných skutečností o těchto informovat. Těmito rozhodnými skutečnostmi jsou informace, které odůvodňují zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tuto povinnost ukládá insolvenčnímu správci § 403 insolvenčního zákona, který uvádí „*má-li insolvenční správce za to, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, upozorní na ně před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení a v případě uvedeném v § 399 odstavce 3 do tří dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.*“ [9]

Insolvenční správce má několik možností, jak upozornění podat. Základní způsob podání upozornění je odvozen ze zákona, jelikož insolvenční správce má povinnost se účastnit schůze věřitelů, kdy je mu tato povinnost stanovena zákonem. Může této povinnosti využít a insolvenční soud s věřiteli informovat osobně právě na této na schůzi věřitelů, před zahájením hlasování o způsobu oddlužení. Druhou možností je písemná forma, přičemž oznámení je insolvenční správce povinen zaslat insolvenčnímu soudu, který toto oznámení bezprostředně po obdržení zveřejní v insolvenčním rejstříku. Pokud nastane situace, že způsob hlasování probíhá mimo věřitelskou schůzi, tedy hlasováním pomocí hlasovacích lístků, musí insolvenční správce upozornění podat ve lhůtě do tří dnů, která se započítává od doby, kdy insolvenční soud výsledek hlasování zveřejnil v insolvenčním rejstříku. [2]

Námitky jsou oprávněni podávat i věřitelé. Podané námitky mohou mít klíčový dopad na to, zda ke schválení oddlužení dojde či nikoli. Podávat námitky mohou pouze

nezajištění věřitelé, kteří hlasovali o způsobu oddlužení. Zajištěným věřitelům není dáno ze zákona právo hlasovat o způsobu oddlužení ani podávat námítky při schvalování oddlužení. Nezajištění věřitelé musí podat námítky v zákonem stanovené lhůtě. Pokud se koná schůze věřitelů, svolaná za účelem hlasování o způsobu provedení oddlužení, věřitelé mají možnost podat námítky do doby, než bude přistoupeno k hlasování o způsobu oddlužení. Pokud došlo k hlasování o způsobu provedení oddlužení mimo schůzi věřitelů, mají oproti insolvenčnímu správci lhůtu k podání námitek delší. Tato lhůta se počítá do deseti dnů od zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku. Oprávněné námítky musí insolvenční soud před rozhodnutím o schválení oddlužení projednat na jednání, kterého se účastní insolvenční správce, věřitelé, kteří podali námítky, zvolený věřitelský výbor a v neposlední řadě i samotný dlužník. [2]

3.8.2 Lhůta pro rozhodnutí o schválení oddlužení

Insolvenčnímu soudu je zákonem stanovena lhůta pro rozhodnutí o schválení oddlužení, která je zakotvena v ustanovení § 404 insolvenčního zákona, ze které vyplývá, že „rozhodnutí o schválení oddlužení vydá insolvenční soud neprodleně:

- ✓ *po skončení jednání nařízeného k projednání námitek věřitelů ohledně toho, že zde jsou skutečnosti, jež by odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, nebo*
- ✓ *po uplynutí lhůty určené k jejich podání, tj. do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku, pokud bylo o způsobu oddlužení hlasováno mimo schůzi věřitelů.“ [6]*

3.8.3 Schválení oddlužení

Jedná se o poslední krok před konečnou realizací oddlužení. Návrh na povolení oddlužení, který byl podán oprávněnou osobou, již v rámci procesu insolvenčního řízení prošel ze strany insolvenčního soudu hodnocením od jeho úplnosti až po rozhodnutí o schválení oddlužení, jehož způsob provedení měli možnost zvolit nezajištění věřitelé na základě hlasování (na věřitelské schůzi nebo mimo věřitelskou schůzi).

Náležitosti, které musí vydané rozhodnutí o schválení oddlužení obsahovat, jsou konkrétně definovány v ustanovení § 406 insolvenčního zákona podle něhož lze

usuzovat, že při **schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty**, je insolvenční soud povinen do vydaného rozhodnutí o povolení oddlužení uvést:

- ✓ údaje vztahující se k příslušnému insolvenčnímu správci
- ✓ soupis majetkové podstaty, kde je vymezen konkrétní majetek, který je do majetkové podstaty zahrnut
- ✓ seznam nezajištěných věřitelů, kteří přistoupili na možnost uspokojení jejich pohledávek v nižší míře, než kterou jako minimální stanovuje zákon

Pokud insolvenční soud vydá rozhodnutí o **schválení oddlužení splátkovým kalendářem**, je povinen, aby předmětné usnesení obsahovalo:

- ✓ uložení povinnosti dlužníkovi, platit ze svých příjmů pravidelnou měsíční splátku nezajištěným věřitelům po dobu 5 let, se stanovením termínu první splátky
- ✓ konkrétní vymezení příjmů, ze kterých má být první splátka uhrazena
- ✓ seznam nezajištěných věřitelů, kteří přistoupili na možnost uspokojení svých pohledávek v nižší míře, než kterou jako minimální stanovuje zákon
- ✓ uložení povinnosti plátcí mzdy (příjmu) dlužníka, aby prováděl dlužníkovi z jeho mzdy nebo příjmu stanovené srážky a nevyplácel je dlužníkovi.

Rozhodnutí o povolení oddlužení se doručuje dlužníkovi, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a rovněž i plátcí mzdy. Rozhodnutí se stává účinným od okamžiku zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Stížnost je přípustná, ale jen oprávněnou osobou. [9]

3.8.4 Neschválení oddlužení - konkurz

Pokud insolvenční soud po rozhodnutí věřitelské schůze o způsobu provedení oddlužení zjistil skutečnosti, ze kterých lze dovodit důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, rozhodne o jeho neschválení. Na základě tohoto rozhodnutí má insolvenční soud ze zákona povinnost ihned rozhodnout dle ustanovení § 405 odstavce 2 insolvenčního zákona, o řešení dlužníkova úpadku konkurzem. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, kterou může oprávněně podat jen dlužník. [6]

3.9 Rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení

Vydá-li insolvenční soud rozhodnutí o povolení oddlužení, je potřeba, aby dlužník plnil řádně a včas povinnosti, které mu plynou z předmětného způsobu oddlužení. Zejména u oddlužení formou splátkového kalendáře jsou na dlužníka kladeny větší nároky. Jestliže dlužník nedodrží stanovené povinnosti, je insolvenční soud podle § 418 insolvenčního zákona oprávněn schválené oddlužení zrušit. Pro dlužníka takové rozhodnutí znamená, že jeho úpadek bude řešen konkurzem. Tohle rozhodnutí je insolvenční soud oprávněn učinit až do okamžiku rozhodnutí o splnění oddlužení, které bude blíže popsáno v další kapitole této práce.

K vydání rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení v souladu s ustanovením dle § 418 insolvenčního zákona, je insolvenční soud oprávněn za podmínek, pokud dlužník:

✓ **neplní povinnosti plynoucí mu ze schváleného oddlužení**

V daném případě se bude jednat zejména o dlužníka, u kterého byl za způsob řešení jeho úpadku zvolen a následně i schválen splátkový kalendář, neboť na dlužníka jsou kladeny požadavky, které musí plnit po celou dobu trvání oddlužení, tedy po dobu 5 let. Rozhodnutí, zda se jedná o zásadní porušení povinností, je vždy na subjektivním zvážení insolvenčního soudu. Lze však říct, že mezi zásadní povinnosti, které dlužník musí u předmětného způsobu oddlužení plnit tak, aby nedošlo ke zrušení jeho schváleného oddlužení, patří hlavně:

- řádné a včasné plnění splátkového kalendáře (dlužník nesmí být ve zpoždění se splátkami a tyto musí plnit v plné výši, jak mu bylo insolvenčním soudem stanoveno)
- zamezení možnosti zvýhodnění některého z věřitelů, dlužník nesmí zvýhodnit žádného z věřitelů oproti ostatním (např. výjimečnou jednorázovou splátkou apod.)
- přiznání všech příjmů a jejich výše, je potřeba si uvědomit, že mezi příjem se zahrnuje i výhra např. v loterii, kterou musí je dlužník povinen zpeněžit a použít na mimořádnou úhradu splátek
- povinnost nepřijímat na svou osobu nové závazky, které nebude schopen uspokojit

- ✓ **není schopen uspokojit pohledávky nezajištěných věřitelů v minimální zákonem stanovené výši 30%**

Jedná se o velmi aktuální a klíčovou podmínku, neboť k porušení této podmínky dochází jak nedostatečnou hodnotou majetkové podstaty, tak zejména v nejčastějším případě, a to v momentě, když dlužník ztratí zaměstnání. „*Vrchní soud v Praze v odůvodnění usnesení vydaném pod spisovou značkou KSPH-55INS1199/2009, 3VSPH607/2010-B, ze dne 29. 9. 2010 uvádí: Ztratí-li dlužník zaměstnání, nelze to pokládat za důvod pro osvobození od placení pohledávek, ani to neznamená, že by dlužník byl zbaven povinnosti dostát svým závazkům. Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen v případě, že je nezaměstnaný, usilovat o získání příjmu. Jestliže na trhu práce vytvářeném pro osoby v evidenci nezaměstnaných není k dispozici práce odpovídající jeho vzdělání a kvalifikaci, pak dlužník nesmí odmítnout jakoukoliv práci, kterou bude schopen vykonávat. Kdyby tak učinil, nemůže to mít jiný následek, než ten, že ztratí ekonomické výhody spojené s oddlužením a jeho úpadek bude řešen konkurzem. Buď tedy dlužník nepříznivou situaci překoná a bude nadále platit na úhradu pohledávek věřitelů, anebo se současná dlužníková přechodná situace přemění ve stav setrvalý, což nemůže být důvodem k jinému postupu než k rozhodnutí podle § 418 odst. 1 písm. a) nebo b) IZ.*“ [6]

- ✓ **zapříčinil svým jednáním po schválení plánu oddlužení, vznik finančního závazku, který je po splatnosti déle než 30 dnů**

Tato podmínka se nevztahuje na všechny vzniklé závazky. Vztahuje se pouze na závazky, které vznikly zaviněným jednáním dlužníka a jsou minimálně 30 dnů po jejich splatnosti. Jako příklad pro demonstrování porušení této podmínky, lze uvést dlužníkem nezaplacenou pokutu.

- ✓ **sám po schválení oddlužení navrhne řešení jeho úpadku konkurzem** [4]

3.10 Splnění oddlužení

Podmínky pro splnění oddlužení jsou uvedeny v ustanovení § 413 insolvenčního zákona, který uvádí, že „*splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, proti němuž není odvolání přípustné; právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení*

končí. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce.“ [9]

Z výše citovaného paragrafového znění je evidentní, že pokud dlužník dodržel veškeré stanovené podmínky, které mu byly zákonem stanoveny rozdílně podle schváleného způsobu oddlužení, dojde po jejich splnění k vydání rozhodnutí o splnění dlužníkovy oddlužení.

Proti rozhodnutí insolvenčního soudu o splnění oddlužení může podat stížnost pouze insolvenční správce, který je však oprávněn napadnout pouze tu část usnesení, ve které je stanovena jeho výše odměny a vynaložených nákladů. Rozhodnutí se zveřejňuje na úřední desce insolvenčního soudu, v insolvenčním rejstříku a doručuje se dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Zveřejněním tohoto rozhodnutí rovněž dojde k ukončení do té doby probíhajícího insolvenčního řízení. [6]

V daném případě však nastává situace, kdy bylo insolvenční řízení provedené institutem oddlužení ukončeno. Ukončení předmětného řízení je však v tomto okamžiku dostačující jen pro dlužníka, který v rámci tohoto řízení dokázal uspokojit své závazky vůči věřitelům v plné výši. Dlužník, který tak neučinil, je však vystaven riziku, že neuspokojení věřitelé proti němu učiní právní kroky vedoucí k uspokojení svých pohledávek, čímž dojde ke zmaření účelu insolvenčního řízení, jehož předmětem bylo řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku institutem oddlužení. Aby oddlužení mělo své opodstatnění, musí dlužník podat ještě návrh k insolvenčnímu soudu, aby jej osvobodil od povinnosti uhradit věřitelům zbývající, tedy neuspokojenou část jejich pohledávek.

4 OSVOBOZENÍ OD PLACENÍ ZBYLÝCH POHLEDÁVEK

Jak již bylo naznačeno v závěru předchozí kapitoly, aby soud dlužníka osvobodil od placení zbylé části svých závazků, které byly zahrnuty do procesu oddlužení, musí být jeho oddlužení splněno a dlužník musí insolvenční soud požádat o takové osvobození, neboť insolvenční řízení, jehož předmětem bylo řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku, bylo ukončeno rozhodnutím o splnění oddlužení. Dlužníkovi věřitelé jsou oprávněni po ukončení insolvenčního řízení (po rozhodnutí o splnění oddlužení), činit právní kroky vedoucí k vymožení zbylé části jejich pohledávky, což nemá pro dlužníka žádný přínos. Vzhledem k těmto skutečnostem, musí dlužník podat novou žádost, na základě které bude zahájeno nové samostatné soudní řízení u insolvenčního soudu (nejedná se o insolvenční řízení), jehož předmětem bude rozhodování, zda dlužník bude osvobozen od placení zbylých pohledávek svých věřitelů. Návrh na osvobození od placení zbývajících neuspokojených pohledávek věřitelů, může podat pouze oprávněná osoba, kterou je v daném případě jen dlužník. Podáním tohoto návrhu insolvenční soud zahájí samostatné soudní řízení, na které si předvolá dlužníka k projednání podaného návrhu. O výsledku předmětného soudního řízení jsou dlužníkovi věřitelé vždy vyrozuměni rozhodnutím v podobě usnesení, které insolvenční soud vyvěsí na své úřední desce a v insolvenčním rejstříku. Insolvenční soud je však povinen předmětné usnesení (rozhodnutí) zvlášť zaslat dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Proti tomuto rozhodnutí je možná stížnost ze strany dlužníka, jehož návrh byl zamítnut nebo ze strany věřitele, jehož pohledávka nebyla oddlužením v plné výši uspokojena. [6]

„Osvobození od placení pohledávek se vztahuje:

- ✓ *na pohledávky zahrnuté do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly uspokojeny,*
- ✓ *na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo (jde zejména o opožděně přihlášené pohledávky, o vadně přihlášené pohledávky nebo popřené pohledávky a další případy),*
- ✓ *na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit*
- ✓ *na povinnost dlužníka plnit ručitelům a jiným osobám, které mají vůči dlužníkovi právo postihu.“ [6]*

Výše uvedeného osvobození od placení pohledávek dosáhne dlužník i v případě, pokud v rámci insolvenčního řízení nedošlo z jeho strany k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů v minimální zákonem stanovené výši (30%) nebo ve výši, na které se s věřiteli dlužník dohodl. Tuto možnost připouští § 415 insolvenčního zákona, který umožňuje dlužníkovi dosáhnout předmětného osvobození, za předpokladu, pokud insolvenčnímu soudu prokáže, že k neúplnému plnění nedošlo jeho vinou. Souběžně s tím, musí insolvenčnímu soudu prokázat, že výše plnění, kterou nezajištěným věřitelům poskytl, je minimálně na stejné úrovni, jako kdyby byl jeho úpadek řešen konkurzem. [9]

„Soudem přiznané osvobození od placení pohledávek se však netýká:

- ✓ *peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce uložené dlužníkovi v trestním řízení pro úmyslný trestný čin nebo*
- ✓ *pohledávek na úhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti.“ [6]*

4.1 Zánik, odejmutí osvobození dlužníka od placení pohledávek

Insolvenční zákon poskytuje insolvenčnímu soudu možnost v případě zjištění dlužníkovy podvodného jednání, **odejmout dlužníkovi osvobození od placení pohledávek**. Podmínky pro odejmutí či zánik osvobození dlužníka jsou zahrnuty v § 417 insolvenčního zákona. Toto ustanovení insolvenčního zákona umožňuje odejmutí osvobození od placení pohledávek pouze insolvenčnímu soudu. Tento tak učiní na návrh některého z věřitelů, jestliže zjistí v průběhu posledních tří let od nabytí právní moci rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek, že dlužníkovi bylo předmětné osvobození a schválení oddlužení umožněno na základě dlužníkovy podvodného jednání, nebo jestliže dlužník jakýmkoliv způsobem zvýhodnil některého z věřitelů. [9]

K **zániku osvobození od placení pohledávek** dochází ze zákona a není k němu potřeba rozhodnutí soudu, postačují pouze zákonem stanovené podmínky jako pravomocná odsouzení dlužníka, který byl v průběhu **3 let od nabytí právní moci rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek**, odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým ovlivnil schválení oddlužení, případně provedení oddlužení nebo následné přiznání oddlužení. Rovněž k zániku osvobození dojde, jestliže je dlužník pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým by zvýhodnil některého z věřitelů. [9]

5 PROBLEMATIKA ODDLUŽENÍ

Oddlužení, často nazýváno „osobní bankrot“, jako jeden ze způsobů řešení dlužníkového úpadku nebo hrozícího úpadku, který umožňuje insolvenční zákon, je v poslední době velmi aktuálním tématem, čemuž odpovídají i počty podaných návrhů na povolení oddlužení a mediální pozornost, která je tomuto institutu věnována. Od roku 2008, kdy tento zákon nabyl účinnosti, vešel velmi rychle do povědomí obyvatelstva a postupně se stává jakousi „pojistkou“ a útechou pro lidi, kteří se neúměrně a neuváženě zadlužují. Je však potřeba, aby zejména dlužník, před krokem podat insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, nejprve zvážil možné přínosy, případně úskalí, která mu oddlužení přinese, neboť unáhlené jednání může vést k zamítnutí podaného návrhu a tím se dlužník připraví o možnost řešení své finanční situace tímto institutem navždy. Je potřeba, aby každý dlužník řešil svou tíživou finanční situaci formou oddlužení až ve fázi, kdy nemá již zbylí a tuto situaci nedokáže vyřešit jiným způsobem (konsolidace půjček apod.). Bohužel v poslední době stále počet návrhů na povolení oddlužení roste a je jen otázkou, zda dlužníci, kteří tyto návrhy na povolení oddlužení podali, využili veškerých dostupných řešení jejich finanční situace, tak aby nedocházelo ke zneužívání tohoto institutu ve smyslu snadného vyřešení své finanční situace. V praxi se rovněž často objevují případy, kdy dlužník považuje oddlužení za výhru, se kterou většinou již delší dobu počítá, ale jakmile získá podrobnější informace, nestačí se divit a zjišťuje, že pro něj oddlužení není až tak výhodné jak si představoval, ale to už může být již velmi pozdě, neboť svou situaci nechal dojít příliš daleko.

5.1 Přínosy oddlužení pro dlužníka

Obecně lze říci, že hlavním přínosem pro dlužníka v rámci procesu oddlužení, za předpokladu, že dlužník splní veškeré zákonem stanovené podmínky, povinnosti a po jejich splnění požádá insolvenční soud o osvobození od placení zbylých pohledávek věřitelů, je zbavení povinnosti dlužníka platit zbylé (neuspokojené) části jeho závazků. Výše takto neuspokojených pohledávek věřitelů se odvíjí zejména od způsobu schváleného oddlužení. Jestliže insolvenční soud schválí řešení dlužníkového úpadku nebo hrozícího úpadku zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, závisí uspokojení věřitelů zejména

na hodnotě dlužníkovy majetkové podstaty. Opačným případem je způsob oddlužení splátkovým kalendářem, kde výše uspokojení závisí zejména na příjmech dlužníka.

V případě zahájení insolvenčního řízení, dochází k zastavení exekučních řízení, přičemž věřitel je oprávněn přihlásit svoji neuspokojenou pohledávku do zahájeného insolvenčního řízení, pokud tak neučiní, ztratí možnost jejího dalšího vymožení, čímž poskytuje dlužníkovi finanční prospěch.

Schválení způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, je pro dlužníka bezesporu významným přínosem v tom smyslu, že k uspokojení pohledávek dojde jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty dlužníka. Do majetkové podstaty se zahrnuje veškerý majetek, tedy nejen nemovitosti, ale i finanční prostředky, cenné papíry apod., které dlužník vlastnil do okamžiku rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení dlužníkovy oddlužení. Po schválení oddlužení zůstává dlužníkovi veškerý jeho nově nabytý majetek, přičemž nejsou ani postihovány jeho budoucí příjmy.

Zajímavou nabídkou je pro dlužníky bezesporu možnost dohody s věřiteli na nižších měsíčních splátkách nebo výše plnění, než které dlužníkovi hrozí v případě stanovení jejich výše insolvenčním soudem. Při dodržení zákonem stanovených podmínek, nemají pak nižší míra uspokojení pohledávek či nižší měsíční splátky vliv na povolení oddlužení.

Dlužník je rovněž oprávněn napadnout přihlášenou pohledávku, čímž vyvolá incidenční spor, ve kterém je insolvenční soud povinen rozhodnout o napadené pohledávce. Tímto právem má dlužník možnost bránit se proti sporným pohledávkám, které byly přihlášeny v rámci insolvenčního řízení ze strany jeho věřitele.

V rámci splátkového kalendáře, jehož předmětem je plnění měsíčních splátek, jsou dlužníkovi ponechány částečně finanční zdroje na zajištění jeho životních potřeb.

5.2 Negativa oddlužení pro dlužníka

Insolvenční soud je oprávněn před vydáním rozhodnutí o insolvenčním řízení dle ustanovení § 108 insolvenčního zákona, požadovat po navrhovateli zálohu na insolvenční řízení, která může dosahovat až částky 50.000,-Kč [9]. V případě podaného insolvenčního návrhu ze strany dlužníka, se tato povinnost vztahuje i na něj.

Podaný návrh na povolení oddlužení neznamená, že dlužníkovi bude automaticky oddlužení schváleno. Insolvenční zákon umožňuje i zamítnutí podaného návrhu s následným rozhodnutím insolvenčního soudu o řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího konkurzem. V případě rozhodnutí o řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku konkurzem, ztrácí dlužník veškeré výhody, které mu oddlužení poskytovalo. Do výhody se tak dostávají právě věřitelé, neboť principem konkurzu je maximalizace uspokojení právě věřitelů.

O způsobu oddlužení rozhodují dlužníkovi věřitelé, kteří způsob oddlužení volí s vidinou maximalizace uspokojení svých pohledávek: Dlužník nemůže jejich rozhodnutí žádným způsobem ovlivnit či zvrátit. Tím mu hrozí, že v případě zvolení zpeněžení majetkové podstaty, dojde k prodeji veškerého dlužníkova majetku, do kterého se zahrnují i nemovitosti, a tím může v případě prodeje domu přijít dlužník o „střechu nad hlavou.“

5.3 Přínosy oddlužení pro věřitele

Hlavní výhodou u věřitelů je skutečnost, že je dlužník povinen uspokojit jejich pohledávky do výše min. 30% (za předpokladu, že se s dlužníkem nedohodli na nižší výši uspokojení), což jim jiné soudní řízení nikdy nezaručí.

Dalším přínosem pro věřitele je možnost rozhodování o volbě způsobu oddlužení, které jim v případě objektivního zhodnocení všech aspektů dlužnickovy finanční situace, může zajistit větší uspokojení pohledávky, než v případě řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku jiným způsobem.

Hlasovat o způsobu oddlužení mohou pouze dlužníkovi nezajištění věřitelé. Zajištění věřitelé se hlasování nemohou účastnit, jelikož se předpokládá, že k uspokojení jejich pohledávky dojde prodejem zajištěného majetku.

Insolvenční zákon umožňuje věřitelům hlasovat dvěma způsoby, a to na věřitelské schůzi svolané k tomuto hlasování nebo prostřednictvím hlasovacích lístků, tedy není nutné svolávat k hlasování o způsobu oddlužení schůzi věřitelů.

5.4 Negativa oddlužení pro věřitele

V případě, že věřitel podá na dlužníka návrh na insolvenční řízení, stává se tedy návrhovatelem a insolvenční soud je oprávněn stejně jako v případě návrhovatele,

kterým byl dlužník, požadovat po věřiteli zaplacení zálohy na insolvenční řízení až do výše 50.000,-Kč.

Na rozdíl od předchozího případu, je však pro věřitele velmi riziková situace, kdy je na dlužníka podán insolvenční návrh a věřitel se o této skutečnosti nedozví, a tím svou pohledávku v zákonem stanovené lhůtě do insolvenčního řízení nepřihlásí. Tímto pochybením ze strany věřitele dojde ke ztrátě jakékoliv následné možnosti vymožení pohledávky, a to nejen v rámci insolvenčního řízení. V praxi se dokonce objevují případy, kdy dlužníkovi je doporučováno neuvádět, veškeré své věřitele, neboť neuvedení některého z věřitelů nevede k automatickému zamítnutí povolení oddlužení nebo jeho zrušení, protože je velmi obtížné prokázat dlužníkovi úmysl takového jednání, což umocňuje i ta skutečnost, že dlužník o podání návrhu na povolení oddlužení nemá ze zákona žádnou povinnost o tomto návrhu své věřitele vyrozumívát. Vzhledem k těmto skutečnostem došlo ze strany společností zabývajících se poskytováním půjček, úvěrů a podobně, k vytvoření softwaru, za jehož využití dochází k aktualizaci dat z insolvenčního rejstříku osob, na které byl podán návrh na insolvenční řízení. Problém však mají věřitelé, kteří se touto podnikatelskou činností nezabývají a pořízení takového softwaru, by pro ně bylo neefektivní. Tito věřitelé musí být velmi obezřetní a případné zveřejnění zahájení insolvenčního řízení si musí bedlivě střežit sami.

O způsobu oddlužení rozhoduje naprostá většina hlasů (jeden hlas odpovídá každé koruně na přihlášené pohledávce). Pokud se věřitelé na způsobu oddlužení nedohodnou, rozhoduje o něm insolvenční soud, jakožto nestranný subjekt.

5.5 Přínosy a rizika plynoucí z oddlužení pro společnost

Koncem roku 2012 pořádala Komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční na půdě Poslanecké sněmovny konferenci s výstižným názvem „Insolvenční řízení po pěti letech účinnosti insolvenčního zákona“. Konference byla svolána k výročí účinnosti insolvenčního zákona, kterou zaštiťoval Hospodářský výbor Poslanecké sněmovny. Jejím cílem bylo zhodnocení insolvenčního řízení v rámci díkce insolvenčního zákona, který nahradil tehdejší zákon o konkurzu a vyrovnání. Této konferenci se účastnila řada významných odborníků specializujících se na danou problematiku jako např. vedoucí výzkumného týmu Výzkum insolvenční Prof. Ing. Eva Kislingerová, CSc., Ing. Aleš

Smrčka, Csc. z Katedry podnikové ekonomiky, Fakulty podnikohospodářské na Vysoké škole ekonomické v Praze a další. Přičemž ze závěrů předmětné konference lze usoudit, že insolvenční řízení oproti minulosti začínají být rychlejší a efektivnější, ale stále nedosahují průměru států OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), jejímž členem je Česká republika od 21. 12. 1995. [14]

Mezi možné rizikové faktory v rámci však celého insolvenčního zákona lze zahrnout zejména podávané „šikanózní žaloby“, které se objevují převážně v případech, kdy je dlužníkem právnická osoba (podnikatel), na kterou její konkurent v rámci konkurenčního boje podal insolvenční návrh, jehož cílem je oslabení či dokonce faktická likvidace konkurentova postavení na trhu. Podobné žaloby však nejsou mimořádné ani u fyzických osob, kde se věřitel většinou domáhá uspokojení pohledávky, kterou z nějakého důvodu dlužník zpochybňuje nebo pro věřitele je insolvenční návrh výhodnější z pohledu rychlosti insolvenčního řízení oproti jiným soudním řízením. Reakcí na zvyšující se počet podávaných šikanózních žalob, bylo provedení změny insolvenčního zákona, který byl novelizován zákonem číslo 334/2012 Sb., s účinností od 1. 11. 2012, jehož účelem je poskytnout insolvenčnímu soudu možnost eliminace takto podaných žalob již v prvopočátku, tedy před zveřejněním zahájení insolvenčního řízení.

V případě samotného oddlužení vyvstávají pro společnost zejména dvě rizika, kterými jsou bezesporu vysoká dlužníková motivovanost k získání výhod, které institut oddlužení poskytuje a rozšiřování nekvalitních „finančních poradců“, jejichž zájem je jen jediný, a to vylákat od dlužníka finanční prostředky, bez ohledu na jeho finanční situaci a zda budou pro dlužníka profesionální oporou či nikoliv.

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon nabízí dlužníkovi v případě řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku možnost za určitých okolností být osvobozen od placení až 70% dlužníkových závazků vůči nezajištěným věřitelům, je zcela jisté pro mnohé velkým motivačním prvkem, který může vést od počátku ke zneužívání tohoto institutu k získání vlastního prospěchu (tedy povinnosti uhradit jen 30% dluhů). Prokázat v takovém případě dlužníkovi podvodný úmysl, aby mohlo být objektivně odůvodněno nepovolení oddlužení či neposkytnutí možnosti osvobození dlužníka od povinnosti uhradit zbytek svých neuspokojených závazků, případně k posouzení

jeho jednání z pohledu trestně právní odpovědnosti za takto promyšlené jednání, je velmi složité, ne-li nemožné.

Institut oddlužení je rovněž veřejností chápán jako „nespravedlivý“ vůči lidem, kteří se snaží žít střídavým životem nebo vůči věřitelům, kteří nebyli včas informováni o zahájení insolvenčního řízení a nestihli tak podat včas přihlášku své pohledávky do insolvenčního řízení, čímž přišli o jakoukoliv možnost jejího uspokojení.

5.6 Dluhové poradenství

S rostoucím počtem osobních bankrotů, roste i počet subjektů, které nabízejí zejména dlužníkům, pomoc v řešení jejich bezvýhodné situace. Mezi subjekty poskytující v této oblasti patří zejména oblastní charity a občanská sdružení, která poskytují poradenské služby zdarma v podobě poskytování základních informací. Za úplatu, pak mohou dlužníkovi poskytnout informace advokáti a společnosti, které se na předmětnou problematiku zaměřují nebo dokonce i finanční poradci.

V případě, že se dlužník rozhodne řešit svou finanční situaci, je potřeba, aby bedlivě vybíral subjekt, od kterého bude požadovat získání informací, případně další spolupráci související s řešením jeho problému, neboť bohužel s rostoucím počtem subjektů, které se zabývají poskytováním těchto služeb, roste i počet subjektů, jejichž zájmem není klientovo blaho a poskytování profesionálních služeb, ale spíše vidina zisku.

Osobně jsem se setkal se dvěma případy, kdy došlo k poškození dlužníka. V prvním případě se jednalo o dlužníka – fyzickou osobu, který byl vysokého věku, měl několik věřitelů (do deseti), přičemž své závazky řádně splácel, ale nezbyval mu dostatek finančních prostředků k zajištění jeho sociálních potřeb. Vzhledem k těmto skutečnostem se obrátil na finančního poradce, na kterého získal kontakt v denním tisku a dotazoval se jej na podmínky oddlužení, jelikož měl za to, že není dál schopen svým závazkům dostát. Po telefonické dohodě došlo k prvnímu jednání, kde byl finanční poradce srozuměn podrobně s dlužníkovou finanční situací, kde dlužník finančního poradce obeznámil o existenci zástavního věřitele, jehož pohledávka ve výši cca 250.000,-Kč, byla zajištěna bytem, který vlastnil dlužník. Zbývající pohledávky byly ve výši kolem 200.000,-Kč. Poradce dlužníkovi měl sdělit, aby přestal platit měsíční splátky, čímž se uvede do úpadku a následně požádají o povolení oddlužení splátkovým kalendářem. Dlužník rady dodržel,

přičemž poradce od dlužníka vyinkasoval předem za poskytnutí služeb souvisejících s podáním návrhu na povolení oddlužení částku ve výši 6.500,-Kč. Dlužník následně podal vyhotovený insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení, na základě kterého došlo ze strany insolvenčního soudu k posouzení, že se dlužník nachází v úpadku, přičemž bylo rozhodnuto o schválení způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, ze kterého byla uspokojena nejprve zajištěná pohledávka a následně ze zbytku pohledávky nezajištěných věřitelů. Dlužník se tak ze dne na den „ocitl na chodníku“ a stačilo tak málo - odborně vzdělaný finanční poradce.

Druhým případem poškození dlužníka, byla situace, kdy se dlužník rozhodl se svou finanční situací obrátit na finančního poradce. Volba finančního poradce byla zcela jasná - ta nejjednodušší, a to telefonní číslo zveřejněné na nástěnce jednoho z obchodních domů. V rámci schůzky, která se konala v kavárně (nikoliv v kanceláři), byla dlužníkovi nacházejícímu se jednoznačně v úpadku, přislíbena finančním poradcem součinnost při podávání návrhu na povolení oddlužení, jeho vypracování a zajištění podání, za což poradce požadoval platbu v hotovosti ve výši 8.000,-Kč. Za několik málo dnů po údajném podání samodlužnického insolvenčního návrhu s návrhem na povolení oddlužení, byl dlužník ze strany poradce informován, že návrh nebyl schválen, a že tím pádem je konec. Dlužník tuto skutečnost vzal na vědomí a nikterak si ji neověřoval. S odstupem několika měsíců zjistil, že k podání návrhu ani nedošlo, přičemž telefonický kontakt již neexistuje.

Setkal jsem se i s případem, kdy se poškozeným cítil být právě věřitel, který nevěděl o podaném návrhu na povolení oddlužení ze strany jeho dlužníka, což vedlo k tomu, že svou pohledávku v řádném termínu k insolvenčnímu řízení nepodal, a tím se připravil o možnost jakéhokoliv uspokojení takové pohledávky. Ve snaze tuto skutečnost zvrátit, se rozhodl podat na dlužníka trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu podvodu, přičemž se však orgánům činným v trestním řízení nepodařilo prokázat úmyslné jednání ze strany dlužníka, které je v daném případě nutné k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, dlužník neměl zákonnou povinnost jej o podaném návrhu na povolení oddlužení informovat.

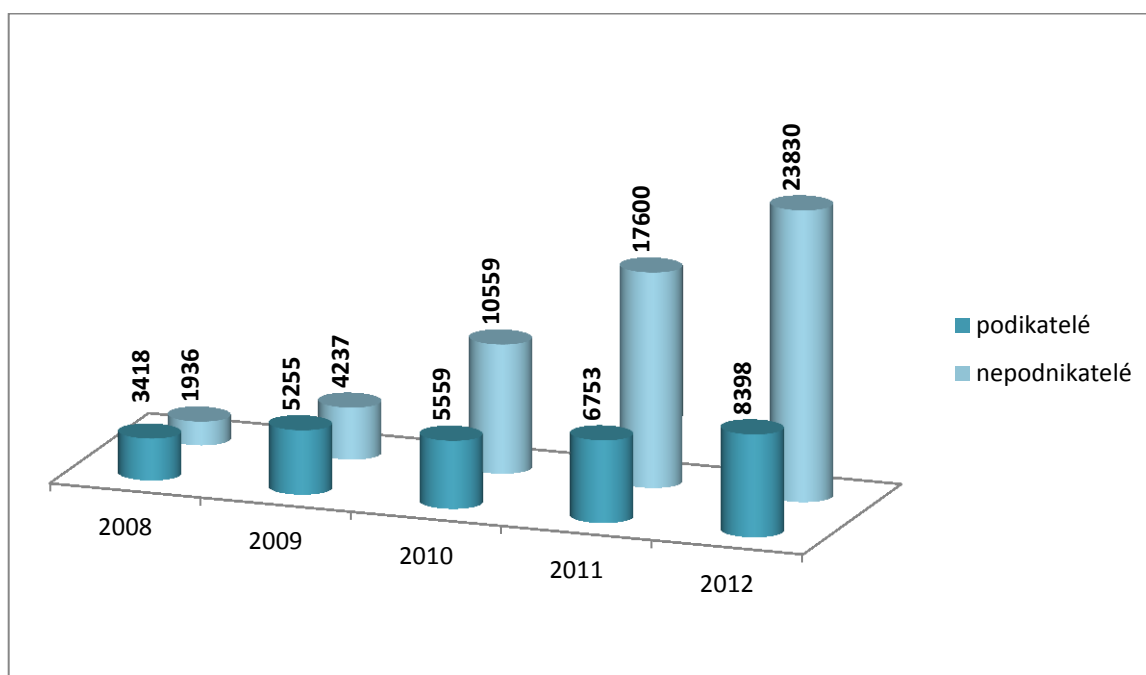
6 VÝVOJ INSOLVENČNÍCH NÁVRHŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Stejně jako samostatný insolvenční zákon, který prošel za dobu od jeho účinnosti řadou legislativních změn v podobě novelizací, prošel i vývoj počtu insolvenčních návrhů značnými změnami. Tento vývoj je pravidelně sledován například společností Creditreform, s.r.o., která je členem stejnojmenné mezinárodní skupiny zaměřující se na ochranu svých klientů před případnými podnikatelskými riziky. V rámci jejího analyzování hospodářských informací, dochází ke sledování předmětného vývoje insolvenční v České republice.

6.1 Srovnání celkového počtu insolvenčních návrhů od roku 2008 do konce roku 2012

Ze zveřejněných informací společnosti Creditreform, je patrné, že od roku 2008 dochází ke stále se zvyšujícímu počtu podaných insolvenčních návrhů jak podnikatelů, tak i fyzických osob. Tento růst je zachycen v níže uvedeném grafu.

Graf č. 1: Vývoj insolvenčních návrhů v České republice

Zdroj: vlastní zpracování, Creditreform

Z grafu je patrný vývoj celkového počtu podaných insolvenčních návrhů od roku 2008 až do konce roku 2012, přičemž za zmínku stojí rok 2010, kdy došlo k převýšení počtu insolvenčních návrhů podaných dlužníky - fyzickými osobami (nepodnikateli), oproti počtu insolvenčních návrhů podaných dlužníky - podnikateli (obchodní společnosti, živnostníci apod.). Tento zlomový okamžik však nastal v meziměsíčním srovnání již v listopadu roku 2009, ale v ročním srovnání se projevil až v roce 2010, neboť počet návrhů na dlužníky, kterými jsou nepodnikatelé, stále roste. Od tohoto okamžiku se pomyslné nůžky mezi insolvenčními návrhy na podnikatele a fyzické osoby nepodnikající, stále rozevírají. Dochází tedy ke stále zvětšujícímu se rozdílu podaných insolvenčních návrhů na fyzické osoby, oproti návrhům na podnikající osoby. Vliv na tento dynamicky rostoucí trend insolvenčních návrhů podaných na dlužníka jako fyzickou nepodnikající osobu, bude mít bezesporu svůj původ v získání povědomí těchto osob o možnosti řešení své finanční situace formou oddlužení. Rovněž svou roli v dané věci sehrálo i rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, který svým rozhodnutím v usnesení vydaném pod sp. zn. 29NSCR3/2009, ze dne 21. 4. 2009, dal možnost řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku i osobám, které v minulosti byly podnikateli a z této činnosti jim zůstaly závazky (dluhy) [19]. V neposlední řadě to byla již projevující se hospodářská krize, která sebou nesla jak propouštění zaměstnanců, tak i vládní úspory, což se negativně projevilo na schopnosti dlužníků dostát svým závazkům.

6.2 Srovnání počtu návrhů na povolení oddlužení se schválením povoleného oddlužení od roku 2008 do roku 2012

S rostoucím trendem podávaných insolvenčních návrhů, koresponduje i rostoucí počet návrhů na povolení oddlužení, přičemž insolvenční soud musí o každém podaném návrhu na povolení oddlužení v rámci zákona rozhodnout.

Tabulka 1 - vývoj počtu návrhů na povolení oddlužení

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet návrhů	1578	3687	9399	16568	23179
Počet povolených oddlužení	646	2164	5902	11614	17985
Schválená splátkovými kalendáři	464	1592	4584	9238	14291
Schválená zpeněžením majetku	13	30	82	183	414
Zrušená schválená oddlužení	8	30	56	109	211

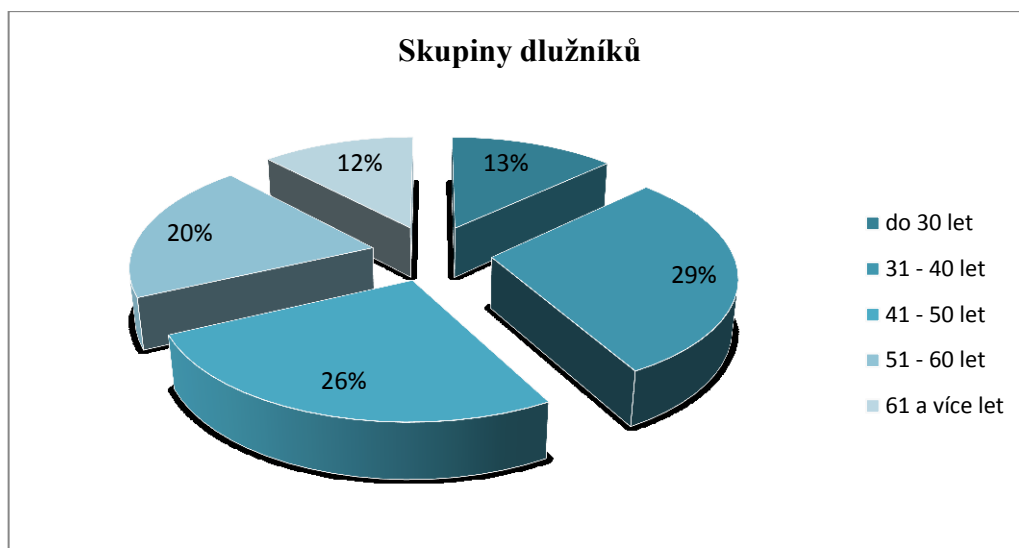
Zdroj: vlastní zpracování, Creditreform

Z výše uvedené tabulky je tedy patrné, že s rostoucím počtem návrhů na povolení oddlužení, roste počet povolených a následně i schválených oddlužení, přičemž v drtivé většině byl ve sledovaném období schvalován způsob oddlužení splátkovým kalendářem. Stejně jako v případě hodnocení vývoje insolvenčních návrhů se i z pohledu podávaných návrhů na povolení oddlužení stal zlomovým rokem rok 2010, ve kterém došlo k několikanásobnému navýšení podaných návrhů na povolení oddlužení oproti počtu podaných návrhů na povolení oddlužení v předchozích letech, přičemž vzhledem k vládním úsporným opatřením nelze předpokládat zastavení tohoto rostoucího vývoje.

6.3 Věková struktura osob s povoleným oddlužením

Společnost Creditreform, rovněž sleduje i věkovou strukturu osob, u kterých bylo oddlužení povoleno, a to v letech 2011 a 2012. Výsledky obou let jsou shodné. Největší počet dlužníků byl zaznamenán u skupiny mladých lidí ve věku 31 až 40 let, kdy se jedná o mladé lidi budující bydlení, zakládající rodiny či již samotné rodiny s malými dětmi. Oproti tomu nejmenší počet dlužníků byl zaznamenán ve skupině 61 a více let, která je specifická svými většinou konstantními příjmy a vysokým věkem, což této skupině znesnadňuje přístup k úvěrovým produktům.

Graf č. 2: Věková struktura dlužníků

Zdroj: vlastní zpracování, Creditreform

6.4 Předpokládaný vývoj pro rok 2013

Podle názoru prof. Ing. Evy Kislingerové, CSc., vedoucí výzkumného týmu projektu Výzkum insolvence, je celková situace již tak špatná, že se dramatické zhoršení vývoje podávaných insolvenčních návrhů v roce 2013 neočekává. Počet insolvenčních návrhů bude sice zřejmě stále růst. Tento růst však již nebude tak strmý jako v posledních dvou letech. Očekává se, že tento vývoj bude odpovídat složité ekonomické situaci v zemi. Pro rok 2013 je dle prognóz očekávaný celkový počet insolvenčních návrhů na fyzické osoby - nepodnikatele kolem 32000 návrhů. Tento vývoj bude mít i v roce 2014 vzestupnou tendenci, kdy je možné očekávat dosažení míry kolem 40000 podaných návrhů na insolvenční řízení u fyzických osob. Rozhodně se tedy neočekává pokles počtu podaných insolvenčních návrhů, pouze maximálně zmírnění jeho rostoucí dynamiky. [20]

Vysoký počet podávaných insolvenčních návrhů může do značné míry komplikovat činnost ostatních civilních soudů a nejen jejich činnost, ale i činnost exekutorů apod. Soudy nemají aktuální informace o osobách, proti nimž bylo zahájeno čerstvě insolvenční řízení, což může vést až k vydání neplatného rozhodnutí.

Výše uvedené předpoklady, které prognózují stále se zvyšující počet podávaných insolvenčních návrhů, umocňuje i vývoj nezaměstnanosti, která má a pro rok 2013 bude mít na tento vývoj bezesporu významný vliv. Dle doposud údajů Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky zveřejněných statistických údajů, se k datu 31. 1. 2013 zvýšil počet uchazečů o zaměstnání o celkových 7,4 %, na 585 809 uchazečů. Podíl nezaměstnaných osob (podíl dosažitelných uchazečů ve věku 15-64 k obyvatelstvu stejného věku) vzrostl na 8 %, přičemž ve srovnání s prosincem roku 2012 byl tento podíl 7,4 %. V únoru se celkový počet uchazečů o zaměstnání opět zvýšil, a to o 1,3% na konečných 593 683 uchazečů a podíl nezaměstnaných osob vzrostl na 8,1%. [15]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 PRAKTICKÉ PŘÍKLADY ODDLUŽENÍ FYZICKÝCH OSOB

V praktické části bakalářské práce představím prostřednictvím případových studií možné způsoby oddlužení, a to nejprve klasický případ oddlužení plněním splátkového kalendáře a dále případ, kde došlo ke zpeněžení majetkové podstaty. I když je v insolvenčním zákoně uvedeno, že oddlužení fyzické osoby, která má dluhy z podnikání, není možné, třetí případovou studií ukáži, že výklad insolvenčního zákona není v určitých případech v současné době tak striktní a za dodržení určitých podmínek může k oddlužení dojít i v tomto případě.

7.1 Výběr metody a zvolený postup

Pro praktickou část bakalářské práce jsem zvolil jako nejvhodnější metodu případovou studii. Pomocí této totiž můžu na reálných případech prakticky ukázat, jak vlastně jednotlivé způsoby oddlužení fungují a jak tedy vše probíhá v praxi.

Případová studie popisuje nebo rozebírá jeden nebo několik případů z praxe. Její podstatou je to, že prozkoumáním jednoho případu můžeme lépe porozumět jiným podobným případům. [3] Výhodou případové studie je zejména to, že je zpravidla srozumitelnější širšímu spektru zájemců včetně lidí, kteří nejsou v daném oboru odborníky.

Základní informace jsem získal z insolvenčního rejstříku, který je volně dostupný na internetu. Doplňující informace (pro vysvětlení a pochopení případu) pak podali oslovení insolvenční správci. Nezbytné bylo také studium relevantní literatury a zákonů souvisejících s danou problematikou.

Před popisem každého případu byly vysloveny výzkumné otázky, které byly následně v závěru případové studie zodpovězeny.

Totožnost jednotlivých dlužníků zůstane anonymní, neboť tento údaj není pro popis jednotlivých případů nikterak důležitý.

7.2 Příběh pana „J“ - oddlužení plněním splátkového kalendáře

Nejčastějším způsobem oddlužení fyzických osob je oddlužení plněním splátkového kalendáře. Pro názornost můžeme uvést statistické údaje za rok 2012, ze kterých vyplývá, že v tomto roce bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře celkem 14.291 osobám, oproti tomu pouze ve 414 případech bylo schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (uvedená čísla hovoří o schválených způsobech oddlužení, ne o tom, o jaký způsob oddlužení dlužník žádal). Přes 97 % všech schválených oddlužení fyzických osob v České republice v roce 2012 tedy proběhlo díky plnění splátkového kalendáře.

Nyní ukáži na konkrétním případu pana „J“, jak oddlužení plněním splátkového kalendáře probíhá.

Stanovení výzkumných otázek:

Postačí ke splnění oddlužení, aby dlužník uhradil svým věřitelům 30 % z celkové hodnoty závazků? Jakmile dosáhne této hranice, je oddlužení ukončeno a dlužník se tak zbaví všech svých závazků? Co se stane se závazky pana „J“, které nebudou do oddlužení ve lhůtě přihlášeny?

Popis životní situace před oddlužením:

Pan J. je muž ve věku 32 let, je ženatý a má 2 malé děti. Všichni žijí v pronajatém bytě ve městě, vlastní bydlení nemají. Již delší dobu je zaměstnán v jedné společnosti jako řadový zaměstnanec, kde má měsíční čistý příjem pohybující se kolem 25.000,-Kč. Pan „J“ si vzal úvěry u různých společností, a to zejména na koupi vozidla, vybavení domácnosti a na běžný chod domácnosti. Manželka byla na rodičovské dovolené. Celková výše měsíčních splátek však začala přesahovat jeho možnosti a došlo k tomu, že neuhradil částky některých úvěrů, dále platby mobilním operátorům a poskytovatelům energií. Věřitelé začali své pohledávky vymáhat prostřednictvím exekutorů, čímž docházelo k navýšení dlužných částek a s časem naskakovaly také úroky. Vše dospělo do fáze, kdy pan „J“ měl měsíčně hradit částku 47.971,-Kč, na což však neměl dostatek finančních prostředků. Většina jeho závazků tak byla více než 30 dnů po splatnosti, některé závazky nebyly spláceny již déle než 3 měsíce.

V roce 2010 tak měl pan „J“ 19 závazků u 18 věřitelů. Všichni věřitelé byli nezajištění, celková výše závazků činila 727.449,-Kč.

Řešení vzniklé situace:

Pan „J“ se rozhodl neúnosnou finanční situaci řešit, nedokázal totiž ze svého příjmu hradit veškeré platby a měsíční splátky, nesplácením navíc naskakovaly další úroky. Jelikož slyšel o možnosti oddlužení, našel na internetu základní informace a také kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře. Zadáním základních údajů, kterými byly čistý měsíční příjem, zda má manželku a dále počet vyživovaných dětí, orientačně zjistil, že by mu oddlužení mělo být schváleno. Pokud tedy měl v době před oddlužením příjem 25.070,-Kč, manželku a 2 malé děti, měl být schopen splátkami za 5 let uhradit až 880.500,-Kč, tedy celých 100 % svých závazků. Zjistil také, že schválením oddlužení se zastaví navyšování dlužné částky o další úroky.

Navštívil tedy insolvenčního správce ve městě, kde s rodinou žije. Ten si vyžádal informace o něm samotném, zda má manželku a děti, dále o jeho příjmech, o výši a stavu jeho závazků a o hodnotě jeho majetku. Veškeré informace vyhodnotil a zjistil, že pan „J“ se nachází v úpadku, a dále splňuje základní podmínky pro oddlužení. Rovněž vyhodnotil jeho měsíční čistý příjem jako dostatečný k tomu, aby mu oddlužení schválil, přičemž jako nejvhodnější způsob určil oddlužení plněním splátkového kalendáře. Vysvětlil panu „J“, jak oddlužení probíhá a jaká s sebou nese rizika. Vzhledem k tomu, že pan „J“ s manželkou neměli žádné zajištěné věřitele ani vlastní nemovitost, nehrozilo jim schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a z toho plynoucí nebezpečí ztráty „střechy nad hlavou.“ Konzultace u insolvenčního správce byla zdarma, sepsání návrhu na povolení oddlužení je již zpoplatněno.

Pan „J“ se po návštěvě insolvenčního správce rozhodl, že o oddlužení požádá, neboť to viděl jako jedinou možnost řešení jejich finanční situace. Insolvenční správce tedy po dodání všech potřebných materiálů sepsal panu „J“ návrh na povolení oddlužení, který byl se všemi materiály v dubnu 2010 zaslán místně příslušnému Krajskému soudu v Brně. Sepsání návrhu není zdarma, zaplatíte jak insolvenčnímu správci, tak finančním poradcům nebo jiným firmám nabízejícím pomoc při oddlužení. Jen je třeba si dopředu zjistit, kolik Vás budou služby stát.

V příloze návrhu byl kromě přehledu o příjmech i seznam celkem 18 věřitelů s celkovou výší závazků 727.449,-Kč. Orientačními výpočty bylo zjištěno, že pan „J“ může splatit

veškeré své závazky, a to dokonce v plné výši. Z těchto skutečností tedy bylo zřejmé, že pan „J“ má poctivý záměr a oddlužením chce dosáhnout úhrady svých závazků a zařadit se zpět mezi nezadlužené lidi tak, jak to uvedl ve svém návrhu.

Soud návrh pana „J“ posoudil a usnesením následně potvrdil, že pan „J“ se skutečně nachází v úpadku a povolil mu oddlužení. Zároveň vyzval jeho věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili do 30 dnů ode dne rozhodnutí o úpadku. Ve stanovené lhůtě se přihlásilo se svými pohledávkami celkem 14 věřitelů, což bylo o 4 věřitele méně, než kolik uvedl pan „J“, avšak s celkovou dlužnou částkou 793.814,-Kč, tedy o 66.365,-Kč více, oproti dlužné částce uváděné panem „J“ ve svém návrhu. Ze strany pana „J“ však nedošlo ke zpochybnění žádné z pohledávek ani co do jejich výše a tudíž insolvenční soud vydal usnesení, kterým schválil panu „J“ oddlužení navrhovaným způsobem, tedy plněním splátkového kalendáře. Zároveň mu v usnesení uložil povinnost, aby po dobu následujících 5 let prostřednictvím insolvenčního správce vždy ke každému 25. dni v měsíci platil ze svých příjmů, které získá po schválení oddlužení, stanovenou částku, která je rozdělována procentuálně pro každého věřitele. Výpočty ani platby nejsou úkolem dlužníka (i když původní záměr zákona s tím počítal), soud v usnesení vždy uloží plátcí mzdy dlužníka, aby ze mzdy prováděl srážky určené pro oddlužení, tyto jsou zasílány insolvenčnímu správci, který pak provádí jejich procentuální rozdělení a odeslání na účty. Ještě předtím si však insolvenční správce odečte svou měsíční odměnu ve výši 900,-Kč.

Pan „J“ začal plnit splátkový kalendář v červenci roku 2010. V březnu roku 2013 měl splaceno již 58 % svých závazků v rámci oddlužení. K ukončení oddlužení má dojít nejpozději v roce 2015 (pokud uhradí pan „J“ závazky v plné výši dříve, bude oddlužení ukončeno).

Závěr:

V případě pana „J“ si můžeme být téměř jisti, že svým oddlužením nesledoval nepoctivý záměr, díky svému příjmu může totiž uhradit buď veškeré, nebo alespoň téměř veškeré své závazky. Oddlužení tedy nefunguje tak, že dlužník splatí jen 30 % všech svých závazků a poté bude oddlužení ukončeno, tato hodnota je minimální hranicí, kterou musí být dlužník schopen splatit (ve specifických případech - pokud s tím věřitelé souhlasí - může být tato hodnota i nižší než 30 %). Dlužník tedy splácí po dobu stanovenou

pro oddlužení, tedy 5 let. Tato doba může být kratší, pokud dlužník uhradí 100 % přihlášených pohledávek dříve, než je stanoveno oddlužením.

Věřitel, který si sám nepohlídá svého dlužníka, nezjistí, že tomuto bylo povoleno oddlužení a nepřihlásí se tak se svou pohledávkou ve lhůtě 30 dnů ode dne rozhodnutí o úpadku, nemá možnost se své pohledávky v průběhu oddlužení domct žádným jiným způsobem. Dlužník má navíc poté, co po celou dobu oddlužení řádně splácí a plní si své ostatní povinnosti s oddlužením související, možnost podat návrh na osvobození od placení pohledávek. Podle § 414 insolvenčního zákona se osvobození vztahuje na pohledávky zahrnuté do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Dále se osvobození vztahuje na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak učinit měli. [9]

7.3 Příběh paní „B“ – oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Po oddlužení plněním splátkového kalendáře existuje podle insolvenčního zákona ještě druhý základní způsob - zpeněžením majetkové podstaty. Jedná se o mnohem méně častý způsob řešení úpadku fyzických osob. Bylo velmi těžké najít konkrétní případ řešený tímto způsobem, nakonec se mi podařilo najít případ paní, kterou v předmětné studii nazvu jako paní „B.“

Stanovení výzkumných otázek:

Je tento způsob řešení oddlužení pro dlužníka vhodný? Zvolila paní „B“ správnou cestu pro umoření svých závazků?

Popis životní situace před oddlužením:

Paní „B“ je důchodkyně s měsíčním příjmem 10.204,-Kč (důchod), žijící ve svém bytě o velikosti 2+1 v malém městě (byt v osobním vlastnictví). V průběhu několika let si postupně nabrala půjčky od několika společností, aby si svůj byt zrekonstruovala. Postupně souhrn měsíčních splátek narostl na částku 6.442,-Kč, mimo to musela paní „B“ platit měsíčně inkaso ve výši 3.723,-Kč. Nezůstávaly jí tak téměř žádné prostředky na živobytí (jídlo, léky,...). Vše dospělo do fáze, že k určitému datu v roce 2011 její závazky dosáhly takové výše, kdy paní „B“ přestala měsíční splátky hradit. Paní „B“ nemá žádnou rodinu, která by jí mohla v této tíživé finanční situaci pomoci.

Celková výše závazků paní „B“ byla 188.118,-Kč, z toho jeden věřitel byl zajištěný, zbývající 4 věřitelé byli nezajištění. Zajištěný věřitel (s největší pohledávkou) měl svou pohledávku zajištěnou právě bytem o velikosti 2+1, ve kterém důchodkyně žila.

Řešení vzniklé situace:

Prostřednictvím společnosti zabývající se finančním poradenstvím podala paní „B“ návrh na povolení oddlužení s navrhovaným způsobem oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Insolvenční soud posoudil návrh paní „B“, kdy bylo nejprve zjišťováno, zda splňuje podmínky pro povolení oddlužení. Paní „B“ měla celkové závazky ve výši 188.118,-Kč, a to celkem u 5 věřitelů. Tím tedy byla splněna první základní podmínka – mnohost věřitelů. Vzhledem k tomu, že nebyla schopna své závazky hradit (měsíční splátky dosáhly výše 6.442,-Kč) a byla více než 30 dnů po lhůtě jejich splatnosti, splnila i druhou základní podmínku. Na základě těchto skutečností bylo zjištěno, že paní „B“ je v úpadku.

Následně insolvenční soud vydal usnesení, kterým byl zjištěn úpadek paní „B“ a povolil jí oddlužení. Soud zároveň vyzval věřitele, kteří se dosud nepřihlásili se svými pohledávkami, aby tak učinili ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění usnesení v insolvenčním rejstříku. Věřitelé byli zároveň vyzváni, aby sdělili insolvenčnímu správci, jaká zajišťovací práva uplatní na věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách dlužnice. Zde zajištěný věřitel využil svého práva, které mu dává § 298 odst. 1 insolvenčního zákona, a sice že jeho pohledávka může být uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna. [9] Insolvenční soud rozhodl o schválení oddlužení paní „B“, a to takovým způsobem, že 4 nezajištění věřitelé budou uspokojováni plněním splátkového kalendáře. Zajištěný věřitel pak má být uspokojen z předmětu zajištění, tedy z prodeje bytu o velikosti 2+1.

Na základě rozhodnutí soudu bylo České správě sociálního zabezpečení jakožto plátcí starobního důchodu nařízeno, aby paní „B“ prováděl stanovené srážky ve výši 2.000,-Kč měsíčně a tyto zasílal přímo na účet insolvenčního správce. Z této částky si insolvenční správce pro sebe odečte stanovenou odměnu a zbývající částku ve výši 1.100,-Kč přeošle jako splátku nezajištěným věřitelům.

U zajištěného věřitele došlo k uspokojení jeho pohledávky tím způsobem, že byla nařízena dražba předmětu zajištění, tedy bytu o velikosti 2+1. V dražbě byl byt vydražen za částku 680.000,-Kč, která byla poskytnuta na účet insolvenčního správce. Z této částky byly odečteny náklady na provedení dražby, které činily 29.874,-Kč, dále odměna pro insolvenčního správce ve výši 16.320,-Kč. Z částky za prodej bytu byl dále uspokojen zajištěný věřitel částkou 106.700,-Kč, pohledávka tak byla splacena v plné výši. Zbývající částka 527.106,-Kč byla následně zaslána dlužnici na její účet.

V této fázi měla dlužnice jednu z mála možností rozhodnout o dalším postupu v oddlužení, a sice zda z částky 527.106,-Kč uspokojí zbytek svých nezajištěných věřitelů a řízení by tak bylo ukončeno, nebo bude u nezajištěných věřitelů dále pokračovat v uspokojování věřitelů plněním splátkového kalendáře. Paní „B“ se rozhodla pro druhou variantu a insolvenční řízení tak stále běží. K jeho ukončení by mělo dojít v roce 2016.

Závěr:

Paní „B“ bylo sice schváleno oddlužení, ani ona, ani finanční poradce si však neuvědomili, jaké to pro ni může mít následky. Zajištěný věřitel totiž má vždy právo uplatnit uspokojení své pohledávky zpeněžením majetkové podstaty, k čemuž došlo i v tomto případě. Paní „B“ tak sice uspokojila věřitele, u kterého měla nejvyšší závazek, přišla však díky tomu o „střechu nad hlavou.“

Z tohoto případu jasně vyplývá, že oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nemusí být, vlastně téměř nikdy není pro dlužníka výhodné. Může sice dojít k úhradě jeho závazků zpeněžením majetkové podstaty, nese to však s sebou krom závazků další náklady (odměna insolvenčního správce, náklady na dražby,...).

Člověk musí být obezřetný, nejit pouze za vidinou peněz snadno získaných úvěrem, je potřeba přemýšlet, čím úvěr či půjčku zajišťuje. Zajištěný věřitel má totiž vždy právo, aby jeho pohledávka byla uspokojena z předmětu zajištění, jak je popsáno v § 298 insolvenčního zákona. Tuto skutečnost dlužník ani insolvenční správce nijak neovlivní a nelze se jí vyhnout. V daném případě se musí dlužník předtím, než požádá o oddlužení, řádně zamyslet nad tím, zda nemůže svou situaci řešit nějak jinak. V dnešní době nelze předpokládat, že se zajištěný věřitel svého práva vzdá. To je patrné i z výše popsaného případu, kdy věřitel od svého práva na uspokojení zpeněžením majetkové podstaty neupustil i přesto, že dlužníkem byla důchodkyně

v pokročilém věku, která po prodeji majetkové podstaty - bytu, přijde o své bydlení a stane se z ní člověk bez domova.

Podobným případům snad zamezila novela zákona číslo 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru účinná od 25. 2. 2013. Ta mimo jiné uvádí, že zajištění spotřebitelského úvěru nesmí být ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky, což byl zcela jistě právě případ paní „B“. [8] To už je ovšem jiné téma.

7.4 Příběh paní „M“ – oddlužení podnikající fyzické osoby (OSVČ)

Insolvenční zákon účinný od 1. 1. 2008 umožňuje fyzickým osobám zbavit se svých dluhů formou oddlužení, samozřejmě za dodržení podmínek stanovených tímto zákonem. Ale právě v souvislosti se základní formulací oddlužení vznikl problém. Ten se týká té části, kde zákon hovoří o tom, že insolvenčnímu soudu může dlužník navrhnout, aby jeho úpadek nebo hrozící úpadek řešil oddlužením. Zároveň je zde však stanovena podmínka, že dlužník nesmí být podnikatelem. [2] Jak to tedy ve skutečnosti je? To ukáží na příběhu paní M., která má dluhy z podnikání, ale i přesto požádala o oddlužení.

Stanovení výzkumných otázek:

Je možné, aby bylo schváleno oddlužení fyzické osobě - podnikateli? Může být schváleno oddlužení osobě, která již podnikatelem není, ale část jeho závazků pochází z podnikatelské činnosti?

Popis životní situace před oddlužením:

Paní „M“ podnikala jako OSVČ v oboru maloobchod. Od roku 2007 do 2008 provozovala obchod se smíšeným zbožím. Podnikání jí však nešlo tak, jak si představovala, a tak byla donucena ani ne po roce skončit. Kromě soukromých dluhů jí zůstalo také několik závazků z podnikání (2 věřitelé s celkovou dlužnou částkou 50.194,-Kč). Celkem měla paní „M“ 8 věřitelů, u kterých měla závazky v celkové výši 401.171,-Kč. Všichni věřitelé byli nezajištěni. Paní „M“ sice získala stále zaměstnání s čistým příjmem 9.642,-Kč, který však nepostačoval na úhradu závazků v důsledku čehož se dostala se splácením do prodlení delšího než 30 dnů.

Řešení vzniklé situace:

Na základě výše uvedených skutečností se paní „M“ rozhodla požádat insolvenční soud o oddlužení. Zrušila své živnostenské oprávnění, aby splňovala podmínku, že není podnikatelem. Stále jí však zůstávaly závazky, které nebyly soukromými dluhy, ale vznikly neuhrazením odebraného zboží v průběhu jejího podnikání. Jelikož byla v úpadku a měla dostatečný příjem k tomu, aby uhradila v horizontu 5 let nejméně 30 % z celkové hodnoty svých závazků, podala v roce 2010 prostřednictvím insolvenčního správce návrh na povolení oddlužení. Podle kalkulátoru splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře mohla z své čisté měsíční mzdy ve výši 9.642,-Kč měsíčně splácet částku 2.138,-Kč, což za 5 let činí úhrnem 128.280,-Kč, tj. 32 % z celkové výše závazků. Závazky paní „M“ pocházející z podnikání činily 50.194,-Kč, tedy 12,5 % z celkové výše závazků.

Insolvenční soud posoudil návrh paní „M“ a rozhodl o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to i přesto, že 2 z 8 věřitelů, kteří se do insolvenčního řízení přihlásili, uvedlo, že jejich pohledávky vznikly neuhrazením zboží odebraného paní „M“ v rámci její podnikatelské činnosti. Kdyby paní „M“ požádala o oddlužení dříve, řekněme ještě v roce 2008, soud by zcela jistě její návrh odmítl právě s odůvodněním, že část jejich závazků pochází z podnikatelské činnosti bez ohledu na jejich výši. Soudy totiž postupovaly striktně dle zákona a na základě stanoviska expertní skupiny pro insolvenční právo Ministerstva spravedlnosti ČR, v němž je uvedeno, že *„dlužníkem, který není podnikatelem, se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem považována za podnikatele a současně nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.“* [18]

Postupem času se však soudy čím dále častěji setkávaly s případy, kdy osoby žádající o oddlužení měly dluhy, jejichž malá či menší část pocházela z podnikání. Narůstaly také diskuse o tom, zda by soudy neměly v takových případech oddlužení povolit. V praxi tak vyvstal problém, jakým způsobem mají být tyto podnikatelé řešeni. V daném případě soudy prvního stupně většinou rozhodovaly dle výkladu zákona a těmto osobám byl návrh na povolení oddlužení zamítnut. K zákonnosti takového postupu se přikláněly v rámci odvolacího řízení i vrchní soudy (Olomouc, Praha).

Zlomový okamžik nastal až rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR pod spisovou značkou 29 NSČR 3/2009-A, ze dne 21. 4. 2009, který se přiklonil k názoru rozhodnutí soudů nižších stupňů a expertní skupiny. Ve svém rozhodnutí však dodal, že striktní dodržování toho, aby do procesu oddlužování nevstupovaly osoby mající dluhy z podnikání, může být příliš tvrdé, a dovolil insolvenčním soudům, aby v daném případě rozhodovaly dle konkrétních skutkových okolností, čímž umožnil povolení návrhu na povolení oddlužení i u osob, které již nejsou podnikateli, ale mají dluhy z podnikání. Na základě tohoto rozhodnutí, je tedy na zvážení konkrétního insolvenčního soudu, zda takové osobě návrh na povolení oddlužení zamítne či nikoliv. [19]

Na základě výše uvedených skutečností je tedy zřejmé, že insolvenční soud rozhodl v případě paní „M“ právě v duchu rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Paní „M“ v současnosti plní splátkový kalendář řádně už třetím rokem, je tedy někde v polovině insolvenčního řízení.

Závěr:

Příběh paní „M“ názorně ukazuje, že fyzická osoba, která má dluhy pocházející z podnikání, může požádat o oddlužení. V současné době to oproti minulosti možné je a to právě díky uvedenému rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Automaticky se však nabízí otázka, jak moc velké dluhy z podnikání mohou být, aby oddlužení bylo schváleno? I když jsem se snažil zjistit, kde přesně je hranice pro schválení či odmítnutí oddlužení podnikající fyzické osoby (OSVČ), tedy jaká může být maximálně výše jejich závazků pocházející z podnikání, nebyl nám nikdo schopen tuto otázku zodpovědět. Jedinou odpovědí bylo, že to je na zvážení konkrétního soudu a na tom, jak se soud k dané problematice staví. Jen velmi obecně lze říct, že dluhy z podnikání nesmí v žádném případě přesáhnout hodnotu soukromých dluhů. Zde je však potřeba upozornit ještě na jednu věc, soudy si zachovávají svou samostatnost v rozhodování. Může tak dojít k tomu, že osobě mající dluhy z podnikání, které činí 30 % všech závazků, bude oddlužení schváleno a druhý soud v jiném kraji rozhodne u osoby, která má dluhy z podnikání ve výši 10 %, o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Je třeba zmínit ještě to, že soudy zatím stále požadují, aby osoba, která žádá o povolení oddlužení a má dluhy pocházející z podnikání (které však nepřevyšují hranici

tolerance toho kterého konkrétního soudu), byla již nepodnikatelem, nesmí tedy vykonávat podnikatelskou činnost, případně je potřeba, aby měla zrušeno živnostenské oprávnění.

Případ paní „M“ nám jasně ukazuje, jak se zákon vyvíjí. Podle mého názoru je vhodné stanovit přesné podmínky, za kterých je možno oddlužení osoby, jež má mimo soukromých dluhů i dluhy pocházející z podnikání, a tyto pak promítnout přímo do zákona. Tím by se zamezilo možným spekulacím, nejasnostem, nebo snad dokonce různým výkladům zákona.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabýval tématem „Proces oddlužení fyzických osob v České republice“, a to za využití institutu oddlužení.

V úvodu teoretické části jsem vymezil základní pojmy, definoval „úpadek a hrozící úpadek.“ Úpadek nebo hrozící úpadek je nezbytný k tomu, aby byl navrhovatel oprávněn podat na dlužníka insolvenční návrh, kterým se insolvenční řízení zahajuje. Následně jsem zaměřil hlavní pozornost na samotný proces oddlužení, od jeho zahájení po jeho ukončení, které nastává rozhodnutím insolvenčního soudu o splnění oddlužení. Tato část bakalářské práce obsahuje zejména podmínky, za kterých je navrhovatel oprávněn podat insolvenční návrh, případně návrh na povolení oddlužení. Dále obsahuje důležité informace o postupu, právech a povinnostech insolvenčních soudů, insolvenčních správců, věřitelů a dlužníků v rámci celého procesu insolvenčního řízení, jehož předmětem je řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku, způsoby oddlužení a podmínky, které musí dlužník v průběhu realizace oddlužení dodržovat. Jelikož samotné rozhodnutí insolvenčního soudu o splnění oddlužení je pro dlužníka nedostačující, je v samotné kapitole podrobně popsán postup, jaký musí dlužník dodržet v případě, že má zájem, aby byl insolvenčním soudem osvobozen od placení zbytku pohledávek. V této části jsem se rovněž zabýval výhodami a nevýhodami pro věřitele, dlužníky, možnými riziky pro společnost a v obecné rovině i dluhovým poradenstvím. V závěru je pak uveden postupný vývoj insolvenčních návrhů od účinnosti insolvenčního zákona, tedy od roku 2008 až do roku 2012, věková struktura dlužníků a další významné statistické údaje.

Praktickou část jsem následně zaměřil na rozbor konkrétních případů oddlužení, které byly provedeny jednotlivými způsoby, které umožňuje insolvenční zákon, tedy zpeněžením majetkové podstaty a splátkovým kalendářem. Jako třetí případ jsem uvedl oddlužení fyzické osoby, která byla v minulosti podnikatelem, kdy byly do oddlužení zahrnuty i dluhy z jejího podnikání, což teoretický výklad zákona neumožňuje, ale soudní praxe se v tomto bodě odlišuje, což jednoznačně poukazuje na postupný vývoj teoretické základny této normy aplikované v praktickém soudním řízení.

Existuje celá řada důvodů, které vedou lidi k zadlužování. Volba, zda se zadlužíme, pak zůstává již jen na každém z nás a na osobním nastavení priorit, kterých můžeme dosáhnout i bez zadlužení se. Bohužel jsou však i lidé, kteří se snaží stále někomu

vyrovnat nebo podlehnou v dnešní době velmi využívaným marketingovým kampaním, na základě kterých je klient přesvědčen, že nabízený produkt potřebuje hned teď, bez ohledu na jeho cenu či následky, které mohou jeho koupí pro dlužníka nastat. Nepochopitelným pak zůstává nakupování dárků či zahraničních dovolených, které bývají často financovány právě z úvěrových produktů apod. Dlužník se pomalu, ale jistě dostává do dluhové propasti, kterou většinou začne řešit „vyražením klínu klínem“ a ztrácí možnost efektivního řešení své finanční situace. Proto je potřeba, aby se lidi naučili odolávat marketingovým kampaním, žili střídavým životem a uvědomili si, že to, co si nemohu dovolit dnes, si budou moci dovolit třeba v průběhu několika dnů, měsíců či let s ohledem na svou finanční situaci.

V případě, že se dlužník dostane do finanční tísně, je potřeba, aby se snažil svoji finanční situaci nejprve řešit jiným způsobem, než který nabízí oddlužení. Je vyloučeno, aby dlužník již od počátku na tento institut spoléhal a bral je jako „zadní vrátka“, protože i oddlužení v sobě skrývá pro dlužníka jistá úskalí. Institut oddlužení poskytuje dlužníkům značné výhody, ale je potřeba si uvědomit, že dlužníka rovněž značně omezuje, svazuje a rovněž od něj něco očekává např. uspokojení pohledávek v minimální výši 30%, aktivní účast dlužníka na procesu oddlužení, jeho poctivý záměr směřovaný oddlužení apod. Nedodržení těchto zákonem stanovených podmínek a požadavků vede vždy k zamítnutí nebo zrušení oddlužení a poté k řešení dlužníkova úpadku konkurzem, ve kterém nejsou již brány na dlužníka žádné ohledy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Hanousková, Miloslava, Koubová, Šárka a Němeček, Ladislav. Praktický průvodce návrhem na povolení oddlužení. České Budějovice: Občanská poradna při Jihočeské rozvojové, 2010. 42 s. ISBN 978-80-254-8509-5.
- [2] Hásová, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xxi, 1100 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-320-2.
- [3] Hendl, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- [4] Kozák, Jan, Budín, Petr a Pachel, Lukáš. Insolvenční právo. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.
- [5] Lisse, Luděk. Insolvenční právo. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 89 s. ISBN 978-80-86754-91-8.
- [6] Maršíková, Jolana a kol. Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb. Praha: Leges, 2011. 793 s. Glosátor. ISBN 978-80-87212-75-2.

Další zdroje:

- [7] Insolvence; Ochrana hospodářské soutěže; Veřejná podpora; Významná tržní síla: podle stavu k ... Česko. Ostrava: Sagit, [199-]- . ÚZ: úplné znění.

Zákony:

- [8] ČESKO. Zákon č. 145 ze dne 21.4.2010 o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 52, s. 1874-1899. Dostupný také z:http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=145/2010&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.
- [9] ČESKO. Zákon č. 182 ze dne 30.3.2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2224. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka->

zakonu/SearchResult.aspx?q=182/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

- [10] ČESKO. Zákon č. 312 ze dne 23.5.2006 o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 96, s. 3815-3824. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=312/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244
- [11] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8.1.2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.
- [12] ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 513 ze dne 5.11.1991 obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=513/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN není.

Vyhlášky:

- [13] ČESKO. Vyhláška č. 311 ze dne 22.11.2007 o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 100, s. 4143-4152. Dostupná také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=311/2007&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Internetové zdroje:

- [14] DUBSKÁ, Drahomíra. Insolvenční zákon: Zlepšení úpadkového práva v praxi? Jednoznačně. In: *CFO world* [online]. 6.12.2012 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://cfoworld.cz/legislativa/insolvenzni-zakon-zlepseni-upadkoveho-prava-v-praxi-jednoznacne-2084>
- [15] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Integrovaný portál MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. [cit.2013-03-17]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

- [16] MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Insolvenční zákon. *Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.insolvenni-zakon.cz/kalkukator-splatek.html>
- [17] MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Insolvenční zákon. *Pohledávky a jejich přihlášení* [online]. [cit.2013-02-24]. Dostupné z: <http://insolvenni-zakon.justice.cz/obecne-informace/veritel/pohledavky-a-jejich-prihlaseni-.html>
- [18] MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Insolvenční zákon. *Výkladové stanovisko č.2* [online]. [cit.2013-02-25]. Dostupné z: <http://insolvenni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>
- [19] NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Rozhodnutí NS. *29 NSCR 3/29* [online]. [cit.2013-03-02]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/ECA7E34484B17399C1257A4E006594CB?openDocument&Highlight=0
- [20] VÝZKUM INSOLVENCE, MASTODONT PR. Rok 2013, bude špatný, ale zlomový, říká profesorka Kislingerová. In: *Výzkum insolvence* [online]. 04.01.2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://vyzkuminsolvence.cz/novinky-z-prace-vedecke-ho-tymu/rok-2013-bude-spatny-ale-zlomovy-rika-profesorka-kislingerova.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

§	paragraf
%	procenta
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
č.	číslo
IZ	Insolvenční zákon
min.	minimálně
např.	například
odst.	odstavec
písm.	písmeno
sb.	Sbírka zákonů

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj insolvenčních návrhů v České republice 59

Graf č. 2: Věková struktura dlužníků..... 62

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - vývoj počtu návrhů na povolení oddlužení 61

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: PŘEDVYPLNĚNÝ FORMULÁŘ „NÁVRH NA POVOLENÍ
ODDLUŽENÍ“

PŘÍLOHA P I: PŘEDVYPLNĚNÝ FORMULÁŘ „NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ“

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ				
Soud	Krajský soud v Brně	Spis. značka ^I	KSBR / INS /	
Dlužník				
☒ 01 Fyzická osoba ☐ 02 Právnícká osoba Státní příslušnost ^{II}				
Osobní údaje	Příjmení:	Čech	Jméno:	Petr
	Titul za jm.:	Mgr.	Titul před jm.:	Ph.D.
	Datum narození: ^{III}	11.11.1911	Rodné číslo:	111111/1111
Trvalé bydliště	Obec:	Čechovice	PSČ:	111 11
	Ulice:	Čechovská	Č.p.:	11
	Stát:	Česká republika		
03 Korespondenční adresa ^{IV} ☐				
Elektronická adresa:		Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:		
Osoba oprávněná jednat za dlužníka				
☐ 04 Fyzická osoba ☐ 05 Právnícká osoba				
06 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení				
☒ ano ☐ ne				
Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o úpadku ☒ hrozícím úpadku ☐ dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení. Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek: V současné době mám 4 peněžité závazky, které nejsem schopen splácet již po dobu delší než 3 měsíců. Z toho vyplývá, že jsem v úpadku.				
07 Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele				
☐ ano ☒ ne				
08 Navrhovaný způsob oddlužení				
Zpeněžením majetkové podstaty	☐			
Plněním splátkového kalendáře	☒			
Dlužník nenavrhuje způsob oddlužení	☐			
09 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka:				
Vzhledem k mému příjmujsem schopen po dobu 5 let uhradit více jak 30 % závazků svým nezajištěným věřitelům, s tím, že věřitel První banka, a.s. souhlasí, že jí bude uhrazeno méně než 30 % její pohledávky.				

10 Očekávané příjmy dlužníka v následujících 5 letech:

Jsem zaměstnán jako účetní ve společnosti TTT s.r.o. a můj příjem činí 25 000,-- Kč měsíčně, což je celkem 1 500 000,-- Kč po dobu 5 let.

11 Údaje o všech dlužníkových příjmech za poslední 3 roky:

Příjmy ze zaměstnání – viz příložené potvrzení o příjmech za léta 2007 – 2010.

12 Počet vyživovaných osob

Manžel/manželka ano ne
Počet vyživovaných dětí
Počet jiných vyživovaných osob

13 Dřívější insolvenční či obdobná řízení řešící v posledních 5 letech úpadek:

Dlužníka ano ne Zákonného zástupce ano ne
Statutárního orgánu ano ne Člena kol. stat. orgánu ano ne
Soud: Sp. zn.:
Způsob skončení: Datum skončení

14 Údaje o nezaházených pravomocných odsouzeních pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy:

	Sp. zn.	Soud
Dlužníka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Zákonného zástupce dlužníka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Člena stat. orgánu dlužníka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Člena kol. stat. orgánu dlužníka	<input type="text"/>	<input type="text"/>

15 Navrhuj, aby soud stanovil nižší než zákonem určené splátky

ano ne

Navrhovaná výše měsíčních splátek nebo způsob jejich určení a popis důvodů, které vedly k úpadku dlužníka

Navrhuj, aby soud stanovil nižší než zákonem stanovené splátky, a to ve výšiKč měsíčně. Důvody, které vedly k mému úpadku jsou Na základě výše navrhovaných splátek lze důvodně předpokládat, že nezajištění věřitelé obdrží minimálně 50 % jejich pohledávek .

16 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv

č.	Specifikace majetku	Množství	Pořizovací cena
1	Byt 2 + 1 č., v budově č.	1	1 000 000
2	Automobil značky..., výrobní č....., rok výroby....	zástavní právo	800 000
3	Televizor značky, výrobní číslo..., rok výroby....	1	12 000

Popis veškerého majetku dlužníka				
4	pohledávka z kupní smlouvy ze dne	1		15 000
5				
17 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:				
č.	Specifikace majetku	Druh zajištění	Množství	Pořizovací cena
1				

Popis všech závazků dlužníka				
18 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné				
č.	Popis závazku	Věřitel	Výše závazku (v Kč)	
1	Půjčka od Jana Vydírala	Jan Vydíral	100 000	
2	Úvěr od První banky, a.s.	První banka, a.s.	4 650 000	
3	Úvěr od Druhé banky, a.s.	7 C 1/2005	500 000	
4	První banka, a.s.	25 C 42/2007	120 000	
5	Úvěr od Třetí banky, a.s.	9 C 98/2007 - 5	200 000	
6	Šplátky za zakoupený automobil	9 C 16/2007 - 3	440 000	
7				
8				
9				
19 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné				
č.	Popis závazku	Věřitel	Výše závazku (v Kč)	
1				
20 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné				
č.	Popis závazku	Označení rozhodnutí	Věřitel	Výše závazku (v Kč)
1				
21 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné				
č.	Popis závazku	Označení rozhodnutí	Věřitel	Výše závazku (v Kč)
1				

22 Zákon vyžaduje souhlas manžela(-ky); to neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovacích povinností dlužníka manžela

Souhlasím s povolením oddlužení				
Manžel(-ka)	Příjmení:	Čechová	Jméno:	Marie
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Obec:	Čechovice	PSČ:	111 11
	Ulice:	Čechovská	Č.p.:	11
	Stát:	Česká republika		
Podpis		Potvrzení úředního ověření podpisu		
<div style="border: 1px solid black; height: 150px;"></div>		<div style="border: 1px solid black; height: 150px;"></div>		

23 Ručitel za splnění oddlužení

Fyzická osoba Právnícká osoba ne

24 Spoludlužník za splnění oddlužení

Fyzická osoba Právnícká osoba ne

Dlužník prohlašuje, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

25 Seznam příloh:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.

5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti.

Dále:

1. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců.
2. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
3. Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
4. Podepisují-li návrh ručitelé či spoludlužníci - listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení těchto osob.
5. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci - plná moc.

Zde očísľujte a označte veškeré přílohy, které jsou k návrhu na povolení oddlužení přikládány:

--

Podpisem stvrzuje:

26 V

Dne

27 Dlužník 28 Jiná osoba - fyzická osoba 29 Jiná osoba - právnická osoba

Podpis

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem.

Potvrzení úředního ověření podpisu

^I vyplní se pouze tehdy, pokud je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu

^{II} vyplní se pouze u zahraničních osob

^{III} datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo

^{IV} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

^V vyplňte pouze tehdy jedná-li se o fyzickou osobu podnikatele